

Briselē, 1.6.2018.
COM(2018) 385 final

2018/0209 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

**ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES)
Nr. 1293/2013**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

Šajā priekšlikumā ir paredzēts, ka tas būs piemērojams no 2021. gada 1. janvāra, un tas tiek iesniegts 27 dalībvalstu Savienībai atbilstoši Eiropadomes 2017. gada 29. martā saņemtajam Apvienotās Karalistes paziņojumam par nodomu izstāties no Eiropas Savienības un *Euratom*, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību 50. pantu.

• Pamatojums un mērķi

Vides un klimata problēmas ietekmē ES iedzīvotāju veselību un dzīves kvalitāti un dabas resursu pieejamību un stāvokli, tātad tām ir sociāla un ekonomiska cena. Pāreja uz mazoglekļa aprites ekonomiku ir Eiropas ekonomiskās modernizācijas projekts un Junkera Komisijas prioritāte. Lai pārietu uz mūsdienīgu, tīru un pilnīgāku aprites ekonomiku, ir ievērojami jāpārvirza investīcijas uz jaunām infrastruktūrām, jaunām tehnoloģijām, jauniem darījumdarbības modeļiem un jauniem visu veidu preču un pakalpojumu, arī pārtikas un dabas resursu, ražošanas un patēriņa veidiem. ES ir pasaules mēroga līdere vides aizsardzības un klimata pasākumu jomā. Pēdējo 40 gadu laikā tā ir ieviesusi plaša spektra vides rīcībpolitikas, fondus un instrumentus, kas kopā veido mūsdienīgākos standartus visā pasaulē. ES vēlas šo savu lomu saglabāt un vēl nostiprināt.

Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem ir gan nepieciešamība, gan prioritāte. *LIFE* ir katalītiska loma Savienības pārtapšanā par tīru, energoefektīvu un klimatnoturīgu mazoglekļa aprites sabiedrību. Ar mērķtiecīgu atbalstu rīcībpolitikai un darbībām, kas veicina ieviešanos tirgū, programma *LIFE* saglabā, aizsargā un uzlabo vides kvalitāti, aizsargā cilvēka veselību un atbalsta dabas resursu izmantošanu apdomīgā un racionālā veidā.

Turklāt *LIFE* arī palīdz izpildīt saistības, ko ES uzņēmusies saskaņā ar Parīzes klimata nolīgumu, enerģētikas savienību un klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam, un sasniegt ilgtermiņa dekarbonizācijas mērķus. Tā arī atbilst ES apņēmībai kļūt par pasaules mēroga līderi atjaunojamo energoresursu jomā.

Kā norādīts paziņojumā “Turpmākie pasākumi ilgtspējīgai Eiropas nākotnei”, Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam un 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi ir svarīgs vadošs satvars visām ES rīcībpolitikām un līdz ar to tiks integrēti visā nākamajā daudzgadu finanšu shēmā.

Lai gan dažas problēmas ar 2014.–2020. gada *LIFE* programmas¹ darbībām tiek risinātas tieši, programmas galvenā ietekme ir netieša un saistāma ar tās katalītisko lomu: tā atbalsta maza mēroga darbības, kuru mērķis ir aizsākt, paplašināt vai paātrināt ilgtspējīgas ražošanas, izplatīšanas un patēriņa prakses un aizsargāt dabas kapitālu ar šādiem paņēmieniem:

- veicināt paraugpraksi un zināšanu veidošanu un apmaiņu ar tām;
- attīstīt spējas īstenot vides un klimata tiesību aktus un paātrināt to īstenošanu, kā arī atvieglot pāreju uz tīru enerģiju;
- palīdzēt ieinteresētajām personām testēt mazmēroga tehnoloģijas un risinājumus un
- mobilizēt finansējumu no citiem avotiem.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1293/2013 par vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) izveidi un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 614/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 185. lpp.).

Šī pieeja būtu jāturpina daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam.

Klimata politikas integrēšana visos nākamās daudzgadu finanšu shēmas instrumentos palielinās finansējumu, kas būs pieejams vajadzīgajai inovācijai, sociālās pielāgošanās vajadzībām, kā arī uzņēmumu, darba ņēmēju un iedzīvotāju iespēcināšanai attīstīt spējas un prasmes, kas palīdzēs cīnīties ar klimata pārmaiņām. Programma *LIFE* dos ieguldījumu maza mēroga inovācijā, kas palīdzēs iedzīvotājiem rīkoties klimata un savu kopienu labā.

- **Saskanība ar citām Savienības rīcībpolitikām**

Programma *LIFE* ir vienīgais ES fonds, kas veltīts tikai vidiskiem un klimatiskiem mērķiem. Šī programma ar salīdzinoši pieticīgo budžetu aizpilda trūkstošo posmu starp ES programmām, kas atbalsta pētniecību un inovāciju, no vienas puses, un ES programmām, no kā tiek finansēta izvēršana lielā mērogā, no otras puses. Tādējādi programma ir tilts starp jaunu zināšanu radīšanu un to izmantošanu.

ES līmenī lielas investīcijas vides un klimata pasākumos tiek galvenokārt finansētas no lielām finansēšanas programmām, kuru mērķos tiek integrēti vidiski un klimatiski mērķi, tostarp reģionālās attīstības fondiem, lauksaimniecības un lauku attīstības fondiem, jūrlietu un zivsaimniecības fondiem, pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis Eiropa”, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta, kā arī ārējās politikas instrumentiem un Savienības finanšu instrumentiem, savukārt *LIFE* galvenā ietekme ir netieša: tā katalītiski atbalsta maza mēroga darbības, kuru mērķis ir aizsākt, paplašināt vai paātrināt tīras un ilgtspējīgas ražošanas, izplatīšanas un patēriņa prakses, uzlabo vides kvalitāti un dod ieguldījumu Savienības klimatisko mērķu sasniegšanā.

Ir jārod sinerģijas starp *LIFE* un citu ES programmu dotācijām (piem., “Apvārsnis Eiropa” demonstrējumu projektiem), jo programmu darbības ir savstarpēji saistītas, lai gan tām ir atšķirīgi mērķi un atšķirīgs mērogs un veids. “Apvārsnis Eiropa” palīdzēs stāties pretī vidiskajiem izaicinājumiem un īstenot ES prioritātes ar pētniecības un inovācijas darbībām, kam tiks izmantota stratēģiskās plānošanas procesā gūtā informācija un kas sakopotas īpašās kopās. Principā “Apvārsnis Eiropa” aptvers darbības, kas atbalsta tādu inovatīvu risinājumu izstrādi, demonstrēšanu un ieviešanu tirgū, kuriem ir transnacionāla dimensija, kuri ES ir nebijuši un kurus varētu pārņemt arī citur Savienībā. Tradicionālie *LIFE* projekti darbosies kā katalizators, proti, tiks izstrādātas, testētas vai demonstrētas piemērotas tehnoloģijas vai metodes, kā konkrētos kontekstos reāli īstenot ES vides un klimata rīcībpolitiku, un vēlāk tās ar finansējumu no citiem avotiem varēs izvērst lielā mērogā. Stratēģisko dabas un integrēto projektu finansēšanai un Programmas risinājumu ieviešanai varētu izmantot *InvestEU* potenciālu.

Dažās jomās (t. i., dabas un biodaudzveidības jomā, arī jūras ekosistēmu jomā) programmai *LIFE* ir unikāla un svarīga loma. Sevišķa sinerģija un komplementaritāte ir novērota ar lauku attīstības programmām, bet arī, piem., starp klimatadaptācijas projektiem un katastrofu riska pārvaldību. Nākamajā programmas *LIFE* periodā (2021–2027) šī sinerģija un komplementaritāte būtu jāstiprina, tostarp pielāgojot pētniecības programmas tvērumu attiecībā uz konkrētām darbībām, kas atbalsta pāreju uz tīru enerģiju, tādējādi palīdzot mazināt klimata pārmaiņas.

Apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” integrēšana programmā *LIFE* palielina ES finansējuma vispārējo saskaņotību, vienlaikus sagatavojot auglīgu augsni sinerģijai ar vides un klimata darbībām.

Te redzama skaidra komplementaritāte ar tīrās enerģijas pētniecības un inovācijas finansēšanu programmā “Apvārsnis Eiropa”. Pētniecības un inovācijas risinājumi, kas izstrādāti programmā “Apvārsnis Eiropa”, atbalstot veiksmīgākos, dos nākamo tehnoloģiju un paraugpraksi paaudzi, ko vēlāk varēs pārņemt, izmantojot apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” atbalstu spēju veidošanai.

Apakšprogramma “Pāreja uz tīru enerģiju” un Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI) ir savstarpēji komplementāri pēc veida un pamatā esošās intervences loģikas. Konkrētāk, EISI intervences loģikas kods ir tā pārrobežu dimensija.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats un subsidiaritāte

ES rīcībai vides un klimata pārmaiņu jomā pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 192. pants. Šis juridiskais pamats aptver arī darbības, kas atbalsta pāreju uz tīru enerģiju, jo tās dod tiešu ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā. Jau pašreizējā programmā *LIFE* dažas darbības, kas uzlabo energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu, tiek finansētas kā ievērojams ieguldījums klimata pārmaiņu mazināšanā, un tām nereti ir arī vidiski blakusieguvumi (piem., gaisa kvalitātes uzlabošana).

Lielākā daļa vidisko problēmu ir pārrobežu vai transnacionāla rakstura, un dalībvalstis tās nevar pienācīgi atrisināt vienas pašas. Lai izveidotu pienācīgus mehānismus šo problēmu risināšanai un izvairītos no nepietiekamas koordinētības radītām grūtībām, ir vajadzīga ES iesaiste.

Turklāt vides resursi ir Eiropas sabiedriskie labumi, kuru laba pārvaldība ir pienācīgas vienotā tirgus darbības priekšnoteikums.

3. RETROSPEKTĪVO IZVĒRTĒJUMU, APSPIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

• Retrospektīvie izvērtējumi

Lai gan nesenais 2014.–2020. gada *LIFE* vidusposma novērtējums² tika veikts ļoti agrīnā programmas īstenošanas posmā, kad bija sākti tikai 2014. un 2015. gada projekti, tas apstiprināja, ka līdz šim panāktais dod pamatu to vērtēt kā lietderīgu, efektīvu un relevantu un ka tā dod ieguldījumu stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanā. Turklāt lielākā daļa ieinteresēto personu *LIFE* uzskata par ļoti svarīgu instrumentu vides un klimata prioritāšu īstenošanā.

• Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

LIFE vidusposma novērtēšanas ietvaros tika noslēgtas dažādas apspriešanas, to vidū i) 12 nedēļas gara sabiedriskā apspriešana, kurā tika saņemtas vairāk nekā 250 atbildes, ii) sešas īpašas aptaujas ar vairāk nekā 200 atbildēm un iii) vairāk nekā 150 interviju ar svarīgākajām ieinteresēto personu grupām, tostarp projektu labuma guvējiem, projektu koordinatoriem, Komisijas dienestiem, *EASME* amatpersonām, ārējiem uzraudzības ekspertiem un finanšu instrumentos ieinteresētajām personām (un attiecīgā gadījumā arī klātienē apmeklējumi).

² Ziņojums par vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) vidusposma novērtējumu ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

Nemts vārtā arī Reģionu komitejas un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par vidusposma novērtējuma rezultātiem, kurā tika izskatīti programmas *LIFE* varianti laikam pēc 2020. gada

Šā priekšlikuma vajadzībām plašā apspriešanās ar ieinteresētajām personām tika papildināta ar nevalstisko organizāciju viedokļiem un papildu apspriešanās ar dalībvalstu ieinteresētajām personām.

Apspriešanas apstiprināja, cik programma ir relevanta klimata un vides vajadzību apmierināšanā un problēmu risināšanā un cik svarīgi ir to turpināt, tostarp paturēt visus galvenos pasākumu veidus. Tomēr tika uzsvēta nepieciešamība vienkāršot tās administratīvo pusi. Tika rosināts stiprināt tās katalītisko efektu un integrēto projektu potenciālu.

• Ietekmes novērtējums

Lai uzlabotu programmas sniegumu un katalītisko lomu, nolūkā to padarīt pieklūstamāku visu ES dalībvalstu pieteikuma iesniedzējiem tika izskatītas divas iespējas. Iespēja nodrošināt centralizētu atbalstu visam valsts kontaktpunktu tīklam, nevis izmantot nacionālos spēju veidošanas projektus (kas ir pieklūstami tikai dažām dalībvalstīm), kā ir pašlaik, tika novērtēta pozitīvi un būtu jāievieš. Vēlāk varētu apsvērt iespēju palielināt līdzfinansējuma līmeni, ko, iespējams, varētu pielāgot programmas īstenošanas laikā.

Tika apsvērtas vairākas komplementāras iespējas, kā uzlabot Programmas sniegumu un katalītisko lomu. Tās tika novērtētas pozitīvi. Balstoties uz pašreizējās programmas *LIFE* pilotpieredzi ar integrētajiem projektiem, uzskata, ka mehānisms, kam ir vislielākā ietekme, ir integrēto projektu — kas nākotnē būs stratēģiskie integrētie projekti (SIP) — paplašināta izmantošana. Uzskata, ka stratēģisko integrēto projektu tvēruma un apmēra palielināšana ir absolūta prioritāte. Tas nozīmētu, ka budžets salīdzinājumā ar pašreizējo *LIFE* budžetu būtu jāpalielina.

Ietekmes novērtējums liecina, ka atbalsts spēju veidošanai attiecībā uz pāreju uz tīru enerģiju, kas palīdz mazināt klimata pārmaiņas, pašlaik finansēts 2014.–2020. gada programmā “Apvārsnis 2020”, nākamajā daudzgadu finanšu shēmā (DFS) būtu jāpārvieto uz programmu *LIFE*. Tam ir šāds iemesls: programma *LIFE* ir šai vajadzībai piemērotāka intervences loģikas, mērķu un izpildes mehānismu ziņā, turklāt tai ir konkrēta labuma guvēju grupa salīdzinājumā ar pētniecības un inovācijas pamatprogrammu, kas ir piemērotāka pirmreizīgu tehnoloģiju izstrādei, nevis to pārņemšanas un plašākas izvēšanas atbalstam. Šos trūkumus var novērst, *LIFE* integrējot apakšprogrammu “Pāreja uz tīru enerģiju”, turklāt šāda integrācija palielina Savienības finansējuma vispārējo saskaņotību, vienlaikus sagatavojot augsni sinerģijai ar citām vides un klimata darbībām. Programmas *LIFE* jomā “Klimata pasākumi”, turpinot 2014.–2020. gada programmu *LIFE*, tiks iekļauta arī apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām”.

Ietekmes novērtējumā tika izskatīts arī tas, kā Programmai dot būtiskāku lomu Savienības dabas un biodaudzveidības rīcībpolitiku īstenošanā. Lai gan variants *LIFE* paspārnē izveidot lielu dalītās pārvaldības fondu tika atzīts par neefektīvu, *LIFE* loma dabas un biodaudzveidības rīcībpolitiku integrēšanā citās ES rīcībpolitikās un finansēšanas programmās varētu būt lielāka, ja tai būtu līdzsvarotāks budžeta papildinājums, kas piesaistītu līdzekļus no šīm citām finansēšanas programmām.

Tika arī secināts, ka Programmai arī turpmāk vajadzētu finansēt mazas biodaudzveidības subsīdijas brīvprātīgajā shēmā “Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi Eiropas aizjūras teritorijās” (*BEST*).

Lai konsolidētu Programmas dabas un biodaudzveidības elementus, jomā “Vide” ir izveidota īpaša apakšprogramma “Daba un biodaudzveidība”. Jomā “Vide” ietilpst arī apakšprogramma

“Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”, kuras mērķis ir atbalstīt pārējos Savienības vides rīcībpolitikas aspektus, it sevišķi pāreju uz aprites ekonomiku, tādu vides resursu kā gaiss, ūdens un zeme pareizu un efektīvu pārvaldību un labas vidiskās vadības veicināšanu.

Variantiem stiprināt atkārtotāšanu un palielināt gan programmas elastīgumu, gan iespēju selektīvi pievērsties izšķirīgiem un jauniem jautājumiem, vienkāršojot regulu un daudzgadu darba programmu, nav nekādu nopietnu negatīvu seku; tie abi būtu jāievieš.

2018. gada 13. aprīlī ietekmes novērtējums no Regulējuma kontroles padomes saņēma pozitīvu atzinumu ar atrunām.

Atzinumā par ietekmes novērtējuma projektu Regulējuma kontroles padome lūdza papildu skaidrojumus par uzraudzības kārtību un ierosinātajiem iniciatīvas rādītājiem. Padome arī lūdza norādīt, kā ierosinātā *LIFE* tvēruma paplašināšana, tajā ietverot arī dabu, ietekmētu *LIFE* pamatprincipus, struktūru un izpildes mehānismu. Atzinumā ietvertie ieteikumi ir iekļauti ziņojumā. Konkrētāk, ietekmes novērtējums tika izvērts, lai atspoguļotu, kā tiks novērsti konstatētie ar pašreizējā plānošanas perioda uzraudzības režīmu saistītie trūkumi. Turklāt tika pārskatīts Programmas novērtēšanas rādītāju saraksts, lai tas labāk atbilstu Programmas mērķiem. 8. pielikumā ir iekļauta padziļināta analīze, kurā izskatītas iespējas *LIFE* tvērumu paplašināt tā, lai tā aptvertu arī dabu un biodaudzveidību, un šā variants apraksts ietekmes novērtējumā ir pārstrādāts.

Kopsavilkuma lapa un Regulējuma kontroles padomes pozitīvais atzinums pieejami <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2018&serviceId=11&s=Search>.

- **Vienkāršošana**

Atbilstoši jaunajai Finanšu regulai plānošana un detalizēti lēmumi par Programmas pārvaldību ir pārvirzīti uz daudzgadu darba programmām. Šajā posmā veicami ietekmes novērtējumā apzinātie piemērotie pasākumi vadības procedūru vienkāršošanai.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Ietekme uz budžetu un tas, kādi cilvēkresursi un administratīvie resursi vajadzīgi Programmas īstenošanai, izklāstīts šim priekšlikumam pievienotajā finanšu pārskatā.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Programmu *LIFE* tieši pārvalda Eiropas Komisija. Dažu komponentu īstenošana ir deleģēta izpildaģentūrai *EASME*, kas izveidota 2014.–2020. gada programmas *LIFE* īstenošanai. Ņemot vērā pašreizējās programmas īstenošanas visumā pozitīvo novērtējumu, arī 2021.–2027. gada programmas *LIFE* īstenošanu varētu deleģēt izpildaģentūrai, ja izmaksu un ieguvumu analīze un saistītie vēl pieņemamie lēmumi nedod pamatu rīkoties citādi.

Izvērtēšanas tiks veiktas saskaņā ar 22. un 23. punktu 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā³, kurā visas trīs iestādes apstiprināja, ka turpmākas rīcības variantu ietekmes novērtējumu pamatā vajadzētu būt esošo tiesību aktu un rīcībpolitiku izvērtējumiem. Izvērtējumos tiks novērtēta Programmas reālā ietekme, balstoties uz Programmas rādītājiem/mērķrādītājiem, būs detalizēta analīze, kādā mērā Programma ir uzskatāma par relevantu, lietderīgu, efektīvu

³ 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu, OV L 123, 12.5.2016., 1.–14. lpp.

un tādu, kas dod pietiekamu ES pievienoto vērtību un ir saskanīga ar citām ES rīcībpolitikām. Tajos būs iekļautas gūtās atziņas, proti, apzināti trūkumi/problēmas vai iespējas vēl uzlabot darbības vai to rezultātus un palīdzēt maksimizēt to izmantošanu/ietekmi.

Komisijas 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas priekšlikums izvirza vērienīgāku mērķi klimata integrēšanai visās ES programmās, tiecoties uz vispārējo mērķrādītāju, ka 25 % izdevumu dotu ieguldījumu klimatisko mērķu sasniegšanā. Šīs programmas ieguldījumam šā vispārējā mērķrādītāja sasniegšanā tiks izsekots, izmantojot ES klimatisko marķieru sistēmu piemērotā dezagregācijas līmenī, cita starpā izmantojot precīzākas metodes, ja tādas ir pieejamas. Komisija arī turpmāk gada budžeta projekta kontekstā ik gadu sniegs informāciju saistību apropriāciju formā.

Eiropas Savienībai turklāt būtu jāseko saviem ar biodaudzveidību saistītajiem izdevumiem, lai tā varētu izpildīt Konvencijā par bioloģisko daudzveidību paredzētos ziņošanas pienākumus. Būtu jāizpilda arī citos relevantajos Savienības tiesību aktos noteiktās izsekošanas prasības.

Lai tiektos pilnvērtīgi izmantot Programmas potenciālu dot ieguldījumu klimatisko mērķu sasniegšanā, Komisija centīsies apzināt relevantas darbības visā Programmas sagatavošanas, īstenošanas, caurskatīšanas un izvērtēšanas gaitā.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

**ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES)
Nr. 1293/2013**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu⁴,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu⁵,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Savienības vides, klimata un relevantā tīras enerģijas rīcībpolitika un tiesību akti ir ievērojami uzlabojuši vides stāvokli. Tomēr joprojām pastāv nozīmīgas vidiskas un klimatiskas problēmas, kas, ja tās netiks atrisinātas, radīs būtiskas negatīvas sekas Savienībai un tās iedzīvotāju labklājībai.
- (2) Vides un klimata pasākumu programma (*LIFE*), kas 2014.–2020. gadam izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1293/2013⁶, ir jaunākā no vairākām pēdējo 25 gadu Savienības programmām, kas atbalsta vides un klimata tiesību aktu un rīcībpolitisko prioritāšu īstenošanu. Nesenajā vidusposma novērtējumā⁷ tā izpelnījās pozitīvu vērtējumu, proti, līdz šim panāktais dod pamatu to vērtēt kā lietderīgu, efektīvu un relevantu. Tāpēc 2014.–2020. gada programma *LIFE* būtu jāturpina, tajā gan ieviešot zināmas izmaiņas, kas ierosinātas vidusposma novērtējumā un vēlākos novērtējumos. Tāpēc arī periodam, kas sākas 2021. gadā, vajadzētu izveidot vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) ("Programma").
- (3) Tiecoties sasniegt Savienības mērķus un mērķrādītājus, kas nosprausti vides, klimata un saistītajos tīras enerģijas tiesību aktos, rīcībpolitikās, plānos un starptautiskos saistību instrumentos, Programmai vajadzētu palīdzēt pāriet uz tīru, energoefektīvu un klimatnoturīgu mazoglekļa aprites ekonomiku, kas palīdzētu aizsargāt vidi un uzlabot

⁴ OV C [...], [...], [...]. lpp.

⁵ OV C [...], [...], [...]. lpp.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1293/2013 par vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) izveidi un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 614/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 185. lpp.).

⁷ Ziņojums par vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) vidusposma novērtējumu ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

vides kvalitāti un apturēt biodaudzveidības zaudēšanu un biodaudzveidību atjaunot — vai nu ar tiešiem pasākumiem, vai palīdzot šos mērķus integrēt citās rīcībpolitikās.

- (4) Savienība ir apņēmusies izstrādāt visaptverošu pieeju ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kas nosprausti Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam un fokusā izvirza ciešo sasaisti starp tādu dabas resursu pārvaldību, lai nodrošinātu to ilgtermiņa pieejamību, ekosistēmu pakalpojumiem, to saikni ar cilvēka veselību un ilgtspējīgu un sociāli iekļaujošu ekonomisko izaugsmi. Paturot prātā šos mērķus, Programmai vajadzētu dot būtisku ieguldījumu gan ekonomikas izaugsmē, gan sociālajā kohēzijā.
- (5) Programmai vajadzētu dot ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā un palīdzēt sasniegt mērķus un mērķrādītājus, kas izvirzīti Savienības vides, klimata un relevantajos tīras enerģijas tiesību aktos, stratēģijās, plānos un starptautiskajos saistību instrumentos, it īpaši ANO Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam⁸, Konvencijā par bioloģisko daudzveidību⁹ un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām ietvaros pieņemtajā Parīzes nolīgumā¹⁰ (“Parīzes klimata nolīgums”).
- (6) Lai sasniegtu visaptverošos mērķus, ir sevišķi svarīgi īstenot Aprites ekonomikas paketi¹¹, klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam^{12, 13, 14}, Savienības dabas tiesību aktus¹⁵, kā arī saistītās rīcībpolitikas^{16, 17, 18, 19, 20}.
- (7) Lai izpildītu saistības, ko Savienība uzņēmusies saskaņā ar Parīzes klimata nolīgumu, Savienībai jāklūst par energoefektīvu un klimatnoturīgu mazoglekļa sabiedrību. Lai to panāktu, ir jāveic darbības, kas palīdzēs īstenot klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam, dalībvalstu integrētos nacionālos enerģētikas un klimata plānos, kā arī sagatavoties Savienības gadsimta vidus un ilgtermiņa klimata un enerģētikas stratēģijai, īpaši pievēršoties nozarēm, kas pašlaik rada vislielākās CO₂ emisijas un piesārņojumu. Programmā būtu jāietver arī pasākumi, kas palīdzēs īstenot Savienības klimatadaptācijas rīcībpolitiku, lai mazinātu neaizsargātību pret negatīvajām klimata pārmaiņu sekām.
- (8) Pāreja uz tīru enerģiju dod būtisku ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā un līdztekus dod arī vidiskus blakusieguvumus. Programmas “Apvārsnis 2020” satvarā līdz 2020. gadam finansētās spēju veidošanas darbības, kas atbalsta pāreju uz tīru enerģiju, būtu jāintegrē Programmā, jo to mērķis ir nevis finansēt izcilību un sekmēt inovāciju, bet gan palīdzēt ieviesties jau pieejamām tehnoloģijām, kas palīdzēs mazināt klimata pārmaiņas. Šo spēju veidošanas darbību iekļaušana Programmā

⁸ Programma 2030. gadam, ANO ĢA 2015. gada 25. septembra rezolūcija.

⁹ 93/626/EEK: Padomes 1993. gada 25. oktobra Lēmums, kas attiecas uz Konvencijas par bioloģisko daudzveidību noslēgšanu (OV L 309, 13.12.1993., 1. lpp.).

¹⁰ OV L 282, 19.10.2016., 4. lpp.

¹¹ COM(2015) 614 final, 2.12.2015.

¹² “Klimata un enerģētikas politikas satvars 2030. gadam”, COM(2014) 15, 22.1.2014.

¹³ “Pielāgošanās klimata pārmaiņām: ES stratēģija”, COM(2013) 216, 16.4.2013.

¹⁴ Pakete “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, COM(2016) 860, 30.11.2016.

¹⁵ “Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai”, COM(2017) 198, 27.4.2017.

¹⁶ Programma “Tīru gaisu Eiropā”, COM(2013) 918.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).

¹⁸ Tematiskā stratēģija augsnes aizsardzībai, COM(2006) 231.

¹⁹ Mazemisiņu mobilitātes stratēģija, COM(2016) 0501 final.

²⁰ Rīcības plāns par alternatīvo degvielu infrastruktūru saskaņā ar Direktīvas 2014/94/ES 10. panta 6. punktu, 8.11.2017.

sagatavo augsni sinerģijai starp apakšprogrammām un vairo Savienības finansējuma vispārējo saskaņotību. Tāpēc būtu jāvēl un jāizplata dati par jau pieejamo pētniecības un inovācijas risinājumu izmantošanu *LIFE* projektos, arī no programmas “Apvārsnis Eiropa” un tās priekštecēm.

- (9) Tīrās enerģijas tiesību aktu ietekmes novērtējumos lēsts, ka, lai sasniegtu Savienības 2030. gada enerģētikas mērķrādītājus, 2021.–2030. gadā ik gadu būs vajadzīgas papildu investīcijas 177 miljardu euro apmērā. Lielākā investīciju nepietiekamība konstatēta ēku dekarbonizācijas jomā (investīcijās energoefektivitātē un maza mēroga atjaunojamo energoresursu risinājumos), kur kapitāls jānovirza ļoti izkliedētiem projektiem. Viens no apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” mērķiem ir veidot projektu izstrādes un sakopšanas spēju, tā palīdzot arī apgūt Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļus un veicināt investīcijas tīrā enerģijā arī ar *InvestEU* finanšu instrumentiem.
- (10) Sinerģijai ar “Apvārsnis Eiropa” būtu jānodrošina, ka “Apvārsnis Eiropa” stratēģiskās pētniecības un inovācijas plānošanas procesā tiek apzināts un noteikts, kāda pētniecība un inovācija ir vajadzīga ES vides, klimata un enerģētikas problēmu risināšanai. *LIFE* arī turpmāk vajadzētu būt ES vides, klimata un tīras enerģijas rīcībpolitiku un tiesību aktu īstenošanas katalizatoram, cita starpā pārņemot un izmantojot “Apvārsnis Eiropa” pētniecības un inovācijas rezultātus, un tai vajadzētu palīdzēt tos izvērst lielākā mērogā tad, kad tas var palīdzēt risināt problēmas, kas saistītas ar vidi, klimatu vai pāreju uz tīru enerģiju. “Apvārsnis Eiropa” Eiropas Inovācijas padome var palīdzēt lielākā mērogā izvērst un komercializēt jaunas, revolucionāras idejas, kas var nākt gaismā, īstenojot *LIFE* projektus.
- (11) Darbība, kurai Programmā piešķirts finansējums, var saņemt finansējumu arī no jebkuras citas Savienības programmas ar noteikumu, ka finansējums neattiecas uz tām pašām izmaksām. Darbības, kas saņem kumulatīvo finansējumu no dažādām Savienības programmām, revidē tikai vienreiz, šajā revīzijā aptverot visas attiecīgās programmas un attiecīgos piemērojamus noteikumus.
- (12) Savienības jaunākā vides politikas īstenošanas pārskata pakete²¹ liecina, ka ir vēl daudz jāizdara, lai paātrinātu Savienības vides *acquis* īstenošanu un pastiprinātu vidisko un klimatisko mērķu integrāciju citās rīcībpolitikās. Tāpēc Programmai vajadzētu būt katalizatoram, kas ļauj panākt vajadzīgo progresu, izstrādājot, testējot un atkārtojot jaunas pieejas, atbalstot rīcībpolitiku izstrādi, uzraudzību un caurskatīšanu, veicinot ieinteresēto personu iesaisti, mobilizējot investīcijas no dažādām Savienības investīciju programmām vai citiem finansējuma avotiem un atbalstot pasākumus, kas ļaus pārvarēt dažādos šķēršļus, kas liedz rezultatīvi īstenot svarīgus vides tiesību aktos noteiktus plānus.
- (13) Lai apturētu biodaudzveidības zudumu un biodaudzveidību atjaunotu, arī jūras ekosistēmās, ir vajadzīgs atbalsts relevantu Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādei, īstenošanai, izpildes panākšanai un novērtēšanai; jāatbalsta tādas rīcībpolitikas un tiesību akti kā ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam²², Padomes Direktīva 92/43/EEK²³ un Eiropas Parlamenta un Padomes

²¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES vides politikas īstenošanas pārskats — kopīgas problēmas un kā apvienot centienus, lai gūtu labākus rezultātus” (COM(2017) 063 final).

²² COM(2011) 244 final.

Direktīva 2009/147/EK²⁴ un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 1143/2014²⁵, it īpaši veidojot zināšanu bāzi rīcībpolitiku izstrādei un īstenošanai un mazā mērogā vai pielāgoti konkrētai vietējai, reģionālai vai nacionālai situācijai izstrādājot, testējot, demonstrējot un izmantojot paraugprakses un paraugrisinājumus, arī integrētas pieejas to prioritārās rīcības satvaru īstenošanai, kas sagatavoti uz Direktīvas 92/43/EEK pamata. Savienībai būtu jāseko saviem ar biodaudzveidību saistītajiem izdevumiem, lai tā varētu izpildīt Konvencijā par bioloģisko daudzveidību paredzētos ziņošanas pienākumus. Būtu jāizpilda arī citos relevantajos Savienības tiesību aktos noteiktās izsekošanas prasības.

- (14) Nesenie izvērtējumi un novērtējumi, arī ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas līdz 2020. gadam vidusposma pārskats un dabas tiesību aktu atbilstības pārbaude, liecina, ka viens no galvenajiem pamatcēloņiem, kāpēc Savienības dabas tiesību akti un biodaudzveidības stratēģija nav īstenoti pietiekamā mērā, ir pienācīga finansējuma trūkums. Ievērojamu ieguldījumu minēto vajadzību apmierināšanā var dot galvenie Savienības finansēšanas instrumenti, tostarp [Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds]. Programma šādas integrējošas pieejas efektivitāti var vēl uzlabot ar stratēģiskiem dabas projektiem, kas veltīti Savienības dabas un biodaudzveidības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas veicināšanai, arī darbībām, kuras paredzētas saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK izstrādātajos prioritārās rīcības satvaros. Stratēģiskajiem dabas projektiem būtu dalībvalstīs jāatbalsta rīcības programmas relevanto dabas un biodaudzveidības mērķu integrēšanai citās rīcībpolitikās un finansēšanas programmās, tā nodrošinot, ka šo rīcībpolitiku īstenošanai tiek mobilizēti vajadzīgie līdzekļi. Dalībvalstis savos kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajos plānos var nolemt zināmu Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai piešķiruma daļu izmantot tam, lai piesaistītu atbalstu darbībām, kas ir komplementāras šajā regulā definētajiem stratēģiskajiem dabas projektiem.
- (15) Brīvprātīgā shēma “Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi Eiropas aizjūras teritorijās” (*BEST*) veicina biodaudzveidības, arī jūras biodaudzveidības, saglabāšanu un ekosistēmu pakalpojumu ilgtspējīgu izmantošanu, arī ekosistēmās balstītas pieejas klimataadaptācijai un klimata pārmaiņu mazināšanai, Savienības tālākajos reģionos un aizjūras zemēs un teritorijās. Shēma *BEST* ir palīdzējusi vairot izpratni par tālāko reģionu un aizjūras zemju un teritoriju ekoloģisko nozīmi pasaules biodaudzveidības saglabāšanā. Aizjūras zemes un teritorijas šo mazo biodaudzveidības dotāciju shēmu augstu novērtējušas savās 2017. un 2018. gada ministru deklarācijās. Ir lietderīgi arī turpmāk atļaut no Programmas finansēt mazas biodaudzveidības dotācijas gan tālākajos reģionos, gan aizjūras zemēs un teritorijās.
- (16) Lai aizvien vairāk ieietos aprites ekonomika, par materiālu un produktu, arī plastmasas, projektēšanu, ražošanu, patēriņu un likvidēšanu ir jāsāk domāt citādi. Programmai būtu jāveicina pāreja uz aprites ekonomiku, sniedzot finansiālu atbalstu dažādiem aktoriem (uzņēmumiem, publiskajām iestādēm un patērētājiem), it sevišķi

²³ Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.).

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 22. oktobra Regula (ES) Nr. 1143/2014 par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību (OV L 317, 4.11.2014., 35. lpp.).

izmantojot, izstrādājot un pārņemot konkrētām vietējām, reģionālām un nacionālām situācijām pielāgotas paraugtehnoloģijas, paraugprakses un paraugrisinājumus, tostarp integrētas pieejas atkritumu apsaimniekošanas un to rašanās novēršanas plānu īstenošanai. Atbalstot plastmasu stratēģijas īstenošanu, var īpaši cīnīties pret jūras piedrazojuma problēmu.

- (17) Gaisa rīcībpolitikas jomā Savienības ilgtermiņa mērķis ir panākt tādu gaisa kvalitātes līmeni, kas neatstātu būtisku negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību un to nepakļautu riskam. Sabiedrība gaisa piesārņojumu labi apzinās, un iedzīvotāji no iestādēm gaida rīcību. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2284²⁶ uzsver, cik liela loma tīra gaisa mērķu sasniegšanā var būt Savienības finansējumam. Tāpēc ar Programmu būtu jāatbalsta projekti, arī stratēģiski integrētie projekti, kam ir potenciāls piesaistīt publiskos un privātos līdzekļus, demonstrēt paraugprakses un veicināt gaisa kvalitātes plānu un tiesību aktu īstenošanu vietējā, reģionālā, starpreģionālā, nacionālā un transnacionālā līmenī.
- (18) Ar Direktīvu 2000/60/EK tika izveidots Savienības virszemes ūdeņu, piekrastes ūdeņu, pārejas ūdeņu un pazemes ūdeņu aizsardzības satvars. Direktīvas mērķus atbalsta Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālais plāns²⁷, kas aicina ūdens resursu rīcībpolitikas mērķus īstenot pilnīgāk un tos vairāk integrēt citās politikas jomās. Tāpēc ar Programmu būtu jāatbalsta projekti, kas palīdz efektīvi īstenot Direktīvu 2000/60/EK un citus Savienības ūdens resursu jomas tiesību aktus, kas palīdz sasniegt labu stāvokli Savienības ūdensobjektos, izmantojot, izstrādājot un pārņemot paraugprakses, kā arī organizējot komplementāras darbības citās ES programmās vai piesaistot citus finansējuma avotus.
- (19) Viens no vispārējiem ES vides rīcībpolitikas mērķiem ir aizsargāt un atjaunot jūras vidi. Ar Programmu vajadzētu palīdzēt pārvaldīt, saglabāt, atjaunot un monitorēt biodaudzveidību un jūras ekosistēmas, it sevišķi *Natura 2000* jūras teritorijas, un aizsargāt sugas saskaņā ar prioritārās rīcības satvariem, kas izstrādāti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK, panākt labu vides stāvokli saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/56/EK²⁸, veicināt jūru tīrību un veselību, īstenot Eiropas stratēģiju attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā, jo īpaši nolūkā risināt pazaudētu zvejas rīku un jūras piedrazojuma problēmu, un veicināt Savienības iesaisti starptautiskajā okeānu pārvaldībā, kas ir izšķirīgi svarīgi, lai sasniegtu Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam izvirzītos mērķus un nākamajām paaudzēm atstātu veselīgus okeānus. Programmas stratēģiskajiem integrētajiem projektiem un stratēģiskajiem dabas projektiem vajadzētu ietvert relevantas darbības, kuru mērķis ir jūras vides aizsardzība.
- (20) Lai uzlabotos pārvaldība vides un klimata pārmaiņu lietās un ar tām saistītās lietās, kas attiecas uz pāreju uz tīru enerģiju, ir jāiesaista pilsoniskā sabiedrība, veicinot sabiedrības informētību un patērētāju iesaisti, un jāpaplašina ieinteresēto personu, tostarp nevalstisko organizāciju, iesaiste konsultācijās par attiecīgajām rīcībpolitikām un to īstenošanā.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. decembra Direktīva (ES) 2016/2284 par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu un ar ko groza Direktīvu 2003/35/EK un atceļ Direktīvu 2001/81/EK (OV L 344, 17.12.2016., 1. lpp.).

²⁷ COM(2012) 673 final.

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva) (OV L 164, 25.6.2008., 19. lpp.).

- (21) Pārvaldības uzlabošanai visos līmeņos vajadzētu būt visu Programmas apakšprogrammu transversālam mērķim, un Programmai vajadzētu palīdzēt izstrādāt un attīstīt horizontālo vidiskās pārvaldības regulējumu, arī tiesību aktus, ar ko tiktu īstenota Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas (ANO/EEK) Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem²⁹.
- (22) Programmai tirgus dalībnieki būtu jāsagatavo pārejai uz tīru, energoefektīvu un klimatnoturīgu mazoglekļa aprites ekonomiku un tie šajā pārejā jāatbalsta, izmēģinot jaunas darbīdardības iespējas, uzlabojot profesionālās prasmes, atvieglojot patērētāju piekļuvi ilgtspējīgiem produktiem un pakalpojumiem, iesaistot un iespēcinot sabiedriskās domas iespaidotājus un izmēģinot jaunas metodes, kā pielāgot esošos procesus un darbīdardības vidi. Lai atbalstītu ilgtspējīgu risinājumu plašāku ieviešanos tirgū, jācenšas panākt to pieņemšana sabiedrībā un patērētāju iesaiste.
- (23) Savienības līmenī lielas investīcijas vides un klimata pasākumos tiek galvenokārt finansētas no lielām Savienības finansēšanas programmām (integrēšana). Programmas ietvaros izstrādātajiem stratēģiskajiem integrētajiem projektiem un stratēģiskajiem dabas projektiem, kam ir katalītiska loma, būtu jāizmanto šo finansēšanas programmu un citu finansējuma avotu, piem., valsts fondu, sniegtās finansējuma saņemšanas iespējas un jāveido sinerģijas.
- (24) Ņemot vērā, cik svarīgi ir cīnīties pret klimata pārmaiņām atbilstoši Savienības pienākumam īstenot Parīzes nolīgumu un sasniegt Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus, Programma palīdzēs klimata pasākumus pilnīgāk integrēt citās politikas jomās un panākt vispārējo mērķrādītāju, ka vismaz 25 % ES budžeta izdevumu dotu ieguldījumu klimatisko mērķu sasniegšanā. Paredzams, ka Programmas pasākumu ieguldījums klimatisko mērķu sasniegšanā būs 61 % no Programmas kopējā līdzekļu apjoma. Relevantās darbības tiks apzinātas Programmas sagatavošanā un īstenošanā un vēlreiz novērtētas relevanto izvērtēšanas un caurskatīšanas procesu kontekstā.
- (25) Programmu īstenojot, pienācīga uzmanība būtu jāveltī tālāko reģionu stratēģijai³⁰, ņemot vērā LESD 349. pantu un šo reģionu īpašās vajadzības un neaizsargātību. Būtu jāņem vērā arī Savienības rīcībpolitikas, kas nav vides, klimata un relevantās tīras enerģētikas rīcībpolitikas.
- (26) Atbalstot Programmas īstenošanu, Komisijai būtu jāsadarbojas ar Programmas valsts kontaktpunktiem, jāorganizē semināri un darbsemināri, jāpublicē saraksti ar Programmas ietvaros finansētajiem projektiem vai jāveic citas darbības, kas orientētas uz projektu rezultātu izplatīšanu, pieredzes, zināšanu un paraugprakses apmaiņas veicināšanu un projektu rezultātu atkārtošānu visā Savienībā. Šādas darbības it sevišķi jāorientē uz dalībvalstīm, kas apgūst maz līdzekļu, un jāveicina saziņa un sadarbība starp projektu labuma guvējiem, pieteikumu iesniedzējiem vai ieinteresētajām personām, kas iesaistīti pabeigtos un vēl noritošos projektos tajā pašā jomā.
- (27) Lai veicinātu sadarbību starp dalībvalstīm, ir izveidots Eiropas Savienības Vides tiesību aktu īstenošanas un izpildes nodrošināšanas tīkls (*IMPEL*), Eiropas Prokuroru tīkls vides tiesībaizsardzībai (*ENPE*) un ES Tiesnešu forums vides tiesībaizsardzībai (*EUFJE*), un tiem ir unikāla loma Savienības vides tiesību aktu izpildes panākšanā.

²⁹ OV L 124, 17.5.2005., 4. lpp.

³⁰ COM(2017) 623 final.

Tie ievērojamā mērā palīdz panākt, ka Savienības vides tiesību akti visā Savienībā tiek īstenoti un to izpilde tiek panākta saskanīgi, izvairoties no konkurences izkropļojumiem, palīdz uzlabot vidisko inspekciju un tiesībaizsardzības mehānismu kvalitāti ar tīklu sistēmu gan Savienības, gan dalībvalstu līmenī un nodrošina apmaiņu ar informāciju un pieredzi dažādos pārvaldes līmeņos, kā arī ar mācībām un detalizētām diskusijām par vides jautājumiem un izpildes panākšanas aspektiem, tostarp uzraudzības un atļauju piešķiršanas procesiem. Ņemot vērā to ieguldījumu Programmas mērķu sasniegšanā, ir lietderīgi atļaut dotācijas *IMPEL*, *ENPE* un *EUFJE* piešķirt bez uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus, lai arī turpmāk sniegtu atbalstu šo apvienību darbībām. Uzaicinājums var nebūt obligāts arī citos gadījumos, kas atbilst Finanšu regulas vispārīgajām prasībām, piem., attiecībā uz dalībvalstu ieceltām struktūrām, par kuru darbību tās atbild, ja attiecīgās dalībvalstis ir identificētas kā dotācijas labuma guvējas ar Savienības tiesību aktu.

- (28) Ir lietderīgi noteikt Programmas finansējumu, kas Eiropas Parlamentam un Padomei ikgadējās budžeta procedūras laikā ir galvenā atsaucē summa atbilstīgi 17. punktam Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2013. gada 2. decembra Iestāžu nolīgumā par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību³¹.
- (29) Šai regulai ir piemērojami horizontālie finanšu noteikumi, ko Eiropas Parlaments un Padome pieņēmuši, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 322. pantu. Šie noteikumi ir izklāstīti Finanšu regulā un konkrēti nosaka, kāda ir procedūra budžeta izveidei un izpildei ar dotācijām, iepirkumiem, godalgām, netiešo izpildi, kā arī paredz finansiālo aktozu atbildības pārbaudes. Uz LESD 322. panta pamata pieņemtie noteikumi skar arī Savienības budžeta aizsardzību gadījumos, kad dalībvalstīs ir nopietni tiesiskuma trūkumi, jo tiesiskuma ievērošana ir neatņemams pareizas finanšu pārvaldības un lietderīga ES līdzekļu izmantojuma priekšnoteikums.
- (30) Saskaņā ar Finanšu regulu, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013³², Padomes Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2988/95³³, Padomes Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96³⁴ un Padomes Regulu (ES) 2017/1939³⁵ Savienības finanšu intereses jāaizsargā, piemērojot samērīgus pasākumus, tostarp pārkāpumu un krāpšanas gadījumu novēršanu, konstatēšanu, labošanu un izmeklēšanu, zaudēto, kļūdaini izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšanu un — vajadzības gadījumā — administratīvus sodus. Konkrētāk, saskaņā ar Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 un Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) var veikt izmeklēšanu, tostarp pārbaudes uz vietas un inspekcijas, lai noteiktu, vai ir notikusi krāpšana, korupcija vai jebkāda cita nelikumīga darbība, kas ietekmē Savienības finanšu intereses. Saskaņā ar Regulu (ES) 2017/1939 Eiropas Prokuratūra (*EPPO*) var veikt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES)

³¹ OV C 373, 20.12.2013., 1. lpp.

³² Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. septembra Regula (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1073/1999 un Padomes Regulu (*Euratom*) Nr. 1074/1999 (OV L 248, 18.9.2013., 1. lpp.).

³³ Padomes 1995. gada 18. decembra Regula (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienų finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 23.12.1995., 1. lpp.).

³⁴ Padomes 1996. gada 11. novembra Regula (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 par pārbaudēm un apskatēm uz vietas, ko Komisija veic, lai aizsargātu Eiropas Kopienų finanšu intereses pret krāpšanu un citām nelikumībām (OV L 292, 15.11.1996., 2. lpp.).

³⁵ [Pilnais nosaukums un OV L informācija].

2017/1371³⁶ paredzēto izmeklēšanu un kriminālvajāšanu attiecībā uz krāpšanu un citām nelikumīgām darbībām, kas skar Savienības finanšu intereses. Saskaņā ar Finanšu regulu jebkurai personai vai subjektam, kas saņem Savienības līdzekļus, ir pilnībā jāsadarbjas Savienības finanšu interešu aizsardzībā, jāpiešķir Komisijai, OLAF, Eiropas Prokuratūrai (EPPO) un Eiropas Revīzijas palātai (ERP) nepieciešamās tiesības un piekļuve un jānodrošina, ka līdzvērtīgas tiesības piešķir visas trešās personas, kas iesaistītas Savienības līdzekļu apgūšanā.

- (31) Finansēšanas veidi un īstenošanas metodes būtu jāizvēlas atkarībā no iespējām ar tiem sasniegt darbību konkrētos mērķus un gūt rezultātus, jo īpaši ņemot vērā kontroles izmaksas, administratīvo slogu un paredzamo neatbilstības risku. Attiecībā uz dotācijām tam būtu jāietver fiksētu summu, vienotu likmju un vienības izmaksu standarta likmes izmantošanas izskatīšana.
- (32) Programmas rīcībpolitisko mērķu sasniegšanai būtu jāizmanto arī *InvestEU* rīcībpolitiskās(-o) sadaļas(-u) [...] finanšu instrumenti un budžeta garantijas.
- (33) Saskaņā ar Padomes Lēmuma 2013/755/ES³⁷ 94. pantu tiesību subjekti, kas veic uzņēmējdarbību aizjūras zemēs un teritorijās, ir tiesīgi saņemt finansējumu saskaņā ar Programmas noteikumiem un mērķiem un iespējamajiem režīmiem, kas piemērojami dalībvalstī, ar kuru attiecīgā aizjūras zeme vai teritorija ir saistīta. Šiem subjektiem Programmā būtu jāpiedalās galvenokārt ar apakšprogrammas “Daba un biodaudzveidība” projektiem.
- (34) Programmai vajadzētu būt atvērtai trešām valstīm saskaņā ar Savienības un attiecīgo valstu nolīgumiem, kuros noteikti konkrētie to dalības nosacījumi.
- (35) Trešās valstis, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstis, Savienības programmās var piedalīties saskaņā ar EEZ līgumu noteiktajā sadarbības satvarā, kas paredz programmu īstenošanu ar lēmumu, kurš pieņemts saskaņā ar minēto līgumu. Trešās valstis var piedalīties arī uz citu tiesību instrumentu pamata. Regulā būtu jāievieš īpašs noteikums, kas prasa piešķirt vajadzīgās tiesības un piekļuvi atbildīgajam kredītrīkotājam, Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF), kā arī Eiropas Revīzijas palātai, lai tie varētu visaptveroši rīkoties savā kompetencē.
- (36) Saskaņā ar 22. un 23. punktu 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu Programma ir jāizvērtē, balstoties uz informāciju, kas iegūta, pateicoties konkrētām uzraudzības prasībām, reizē izvairoties no pārmērīga regulējuma un administratīvā sloga, it sevišķi dalībvalstīm. Šīs prasības attiecīgā gadījumā var ietvert izmērāmus rādītājus, kas ir pamats Programmas faktiskās ietekmes izvērtēšanai. Programmas pilnīgā ietekme veidojas no netiešiem, ilgtermiņa un grūti izmērāmiem ieguldījumiem virzībā uz visiem Savienības vides un klimata mērķiem. Programmas uzraudzībai šajā regulā noteiktie tiešie izlaides rādītāji un izsekošanas prasības būtu jāpapildina ar agregētiem konkrētiem projektu līmeņa rādītājiem, kas aprakstāmi darba programmās vai uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus, cita starpā attiecībā uz *Natura 2000* un dažu gaisa piesārņotāju emisijām.

³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 5. jūlija Direktīva (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (OV L 198, 28.7.2017., 29. lpp.).

³⁷ Padomes 2013. gada 25. novembra Lēmums 2013/755/ES par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Savienību (“Lēmums par aizjūras asociāciju”) (OV L 344, 19.12.2013., 1. lpp.).

- (37) Lai rādītājus varētu pārskatīt, būtu Komisijai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. pantu jādeleģē pilnvaras pieņemt aktus, ar ko groza rādītājus, kas izmantojami, lai ziņotu par progresu Programmas virzībā uz tās vispārīgo un īpašo mērķu sasniegšanu, it sevišķi nolūkā tos saskaņot ar citām Savienības programmām noteiktajiem rādītājiem. Ir īpaši būtiski, lai Komisija, veicot sagatavošanas darbus, rīkotu atbilstīgas apspriešanās, tostarp ekspertu līmenī, un lai minētās apspriešanās tiktu rīkotas saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu. Jo īpaši, lai deleģēto aktu sagatavošanā nodrošinātu vienādu dalību, Eiropas Parlaments un Padome visus dokumentus saņem vienlaicīgi ar dalībvalstu ekspertiem, un minēto iestāžu ekspertiem ir sistemātiska piekļuve Komisijas ekspertu grupu sanāksmēm, kurās notiek deleģēto aktu sagatavošana.
- (38) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus, proti, dot ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā un palīdzēt sasniegt Savienības vides, klimata un relevanto tīras enerģijas tiesību aktu, stratēģiju, plānu vai starptautisku saistību instrumentu mērķus un mērķrādītājus, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet šīs regulas mēroga un iedarbības dēļ tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionālītātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.
- (39) Tāpēc Regula (ES) Nr. 1293/2013 būtu jāatceļ,

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

I NODAĻA VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1. pants *Priekšmets*

Ar šo regulu tiek izveidota vides un klimata pasākumu programma (*LIFE*) ("Programma").

Regulā ir izklāstīti Programmas mērķi, budžets 2021.–2027. gada periodam, Savienības finansējuma formas un šāda finansējuma sniegšanas noteikumi.

2. pants *Definīcijas*

Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

- (1) "stratēģiski dabas projekti" ir projekti, kas palīdz sasniegt Savienības dabas un biodaudzveidības mērķus, dalībvalstīs īstenojot saskaņotas rīcības programmas nolūkā šos mērķus un prioritātes integrēt citās rīcībpolitikās un finanšu instrumentos, tostarp koordinēti īstenojot saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK izveidotos prioritārās rīcības satvarus;
- (2) "stratēģiski integrētie projekti" ir projekti, kas reģionālā, starpreģionālā, nacionālā vai transnacionālā mērogā īsteno vidiskās vai klimatiskās stratēģijas vai rīcības plānus, kurus izstrādājušas dalībvalstu iestādes un kuri prasīti konkrētos Savienības vides, klimata vai relevantos tīras enerģijas tiesību aktos vai rīcībpolitikās, nodrošinot ieinteresēto personu iesaisti un veicinot sadarbību ar vismaz vienu citu Savienības, nacionālo vai privāto finansējuma avotu un tā piesaisti;

- (3) “tehniskās palīdzības projekti” ir projekti, kas palīdz veidot spējas piedalīties standarta rīcības projektos, sagatavot stratēģiskos integrētos projektus vai sagatavoties piekļuvei Savienības finanšu instrumentiem vai atbalsta citus pasākumus, kuri vajadzīgi, lai sagatavotu citu Programmas, iepriekšējo programmu vai citu Savienības programmu finansēto projektu rezultātu izvēršanu lielākā mērogā vai atkārtošānu, nolūkā sasniegt 3. pantā noteiktos mērķus;
- (4) “standarta rīcības projekti” ir projekti, kas ir orientēti uz 3. panta 2. punktā noteiktajiem konkrētajiem Programmas mērķiem, bet nav ne stratēģiskie integrētie projekti, ne stratēģiskie dabas projekti, ne tehniskās palīdzības projekti;
- (5) “finansējuma apvienošanas darbības” ir Savienības budžeta atbalstītas darbības, tostarp Regulas (ES, *Euratom*) 2018/... (“Finanšu regula”) 2. panta 6. punktā minētā finansējuma apvienošanas mehānisma ietvaros, kuras apvieno no Savienības budžeta finansēta neatmaksājamā atbalsta formas un/vai finanšu instrumentus ar atmaksājama atbalsta formām no attīstības vai citām publisko finanšu iestādēm, kā arī komerciālām finanšu iestādēm un investoriem;
- (6) “tiesību subjekts” ir jebkura fiziska persona vai juridiska persona, kas izveidota saskaņā ar valsts, Savienības vai starptautiskajiem tiesību aktiem un kas minētajos aktos par tādu ir atzīta, un kam ir juridiskās personas statuss, un kas, rīkodamās savā vārdā, var īstenot tiesības, un kam var būt saistoši pienākumi, vai jebkurš subjekts bez juridiskas personas statusa saskaņā ar Finanšu regulas 190. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

3. pants *Programmas mērķi*

- 1. Programmas vispārīgais mērķis ir sekmēt pāreju uz tīru, energoefektīvu un klimatnoturīgu mazoglekļa aprites ekonomiku, cita starpā veicinot pāreju uz tīru enerģiju, vides kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu un biodaudzveidības zuduma apturēšanu un biodaudzveidības atjaunošanu, tādējādi dodot ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā.
- 2. Programmas konkrētie mērķi ir šādi:
 - (a) izstrādāt, demonstrēt un popularizēt inovatīvus paņēmienus un pieejas, kā sasniegt Savienības tiesību aktos un rīcībpolitikās izvirzītos vides un klimata politikas mērķus, tostarp pāriet uz tīru enerģiju, un palīdzēt izmantot paraugpraksi dabas un biodaudzveidības jomā;
 - (b) atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu, tostarp uzlabot pārvaldību, stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti;
 - (c) palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus tehniskus un rīcībpolitiskus relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas risinājumus, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuves finansējumam.

4. pants *Programmas struktūra*

Programmai ir šāda struktūra:

- (1) joma “Vide”, kurā ietilpst:

- (a) apakšprogramma “Daba un biodaudzveidība”;
- (b) apakšprogramma “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”;
- (2) joma “Klimata pasākumi”, kurā ietilpst:
 - (a) apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām”;
 - (b) apakšprogramma “Pāreja uz tīru enerģiju”.

5. pants

Budžets

1. Finansējums Programmas īstenošanai 2021.–2027. gada periodā ir 5 450 000 000 EUR faktiskajās cenās.
2. Orientējošais 1. punktā minētās summas sadalījums ir:
 - (a) 3 500 000 000 EUR jomai “Vide”, no kā
 - (1) 2 150 000 000 EUR apakšprogrammai “Daba un biodaudzveidība” un
 - (2) 1 350 000 000 EUR apakšprogrammai “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”;
 - (b) 1 950 000 000 EUR jomai “Klimata pasākumi”, no kā
 - (1) 950 000 000 EUR apakšprogrammai “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” un
 - (2) 1 000 000 000 EUR apakšprogrammai “Pāreja uz tīru enerģiju”.
3. Šā panta 1. un 2. punktā minētās summas neskar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) ...³⁸ [jaunā Daudzgaļu finanšu shēmas regula] un Finanšu regulā izklāstīto elastības noteikumu piemērošanu.
4. Šā panta 1. punktā minēto summu var izmantot tehniskajai un administratīvajai palīdzībai, kas vajadzīga Programmas īstenošanai, piemēram, sagatavošanas, uzraudzības, kontroles, revīzijas un izvērtēšanas darbībām, tostarp korporatīvajām informācijas tehnoloģiju sistēmām.
5. No Programmas var finansēt darbības, kuras Komisija īsteno, lai atbalstītu Savienības vides, klimata vai relevanto tīras enerģētikas tiesību aktu vai rīcībpolitiku ierosināšanu, īstenošanu un integrēšanu nolūkā sasniegt 3. pantā izklāstītos mērķus. Šādas darbības var ietvert:
 - (a) informēšanu un komunikāciju, tostarp izpratnes vairošanas kampaņas. No finanšu līdzekļiem, kas saskaņā ar šo regulu piešķirti komunikācijas pasākumiem, sedz arī institucionālo komunikāciju par Savienības politiskajām prioritātēm, kā arī par Savienības vides, klimata vai relevanto tīras enerģijas tiesību aktu īstenošanu un transponēšanu;
 - (b) pētījumus, apsekojumus, modelēšanu un scenāriju izstrādi;
 - (c) no Programmas nefinansētu projektu, rīcībpolitiku, programmu un tiesību aktu sagatavošanu, īstenošanu, uzraudzību, pārbaudi un izvērtēšanu;
 - (d) darbseminārus, konferences un sanāksmes;

³⁸

[Lūdzam ievietot pilnu nosaukumu un OV informāciju.]

- (e) sadarbības tīklu veidošanu un paraugprakses platformas;
- (f) citas darbības.

6. pants

Programmas asociētās trešās valstis

1. Programmā var piedalīties šādas trešās valstis:

- (a) Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) locekles, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstis, — saskaņā ar nosacījumiem, kuri noteikti EEZ nolīgumā;
- (b) valstis, kas pievienojas, kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis — saskaņā ar attiecīgajos pamatnolīgumos un Asociācijas padomes lēmumos vai līdzīgos nolīgumos noteiktajiem vispārīgajiem principiem un vispārīgajiem noteikumiem un nosacījumiem, kas reglamentē šo valstu līdzdalību Savienības programmās, un saskaņā ar īpašajiem noteikumiem, kas ietverti nolīgumos starp Savienību un šīm valstīm;
- (c) valstis, uz kurām attiecas Eiropas kaimiņattiecību politika, — saskaņā ar attiecīgajos pamatnolīgumos un Asociācijas padomes lēmumos vai līdzīgos nolīgumos noteiktajiem vispārīgajiem principiem un vispārīgajiem noteikumiem un nosacījumiem, kas reglamentē šo valstu līdzdalību Savienības programmās, un saskaņā ar īpašajiem noteikumiem, kas ietverti nolīgumos starp Savienību un šīm valstīm;
- (d) citas trešās valstis — saskaņā ar nosacījumiem, kas noteikti īpašā nolīgumā, kurš aptver konkrētās trešās valsts dalību kādā Savienības programmā, ja vien minētais nolīgums
 - nodrošina, ka Savienības programmā līdzdalīgās trešās valsts iemaksas un ieguvumi ir taisnīgā līdzsvarā;
 - nosaka nosacījumus dalībai programmās, tostarp katras programmas finansiālo iemaksu un administratīvo izmaksu aprēķinu. Šīs iemaksas ir piešķirtie ieņēmumi saskaņā ar Finanšu regulas [21. panta 5. punktu];
 - trešajai valstij attiecībā uz programmu nepiešķir lēmuma tiesības;
 - garantē Savienības tiesības nodrošināt pareizu finanšu pārvaldību un aizsargāt savas finansiālās intereses.

2. Ja kāda trešā valsts programmā piedalās saskaņā ar lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar starptautisku nolīgumu, vai saskaņā ar kādu citu tiesību instrumentu, šī trešā valsts piešķir vajadzīgās tiesības un piekļuvi atbildīgajam kredītrīkotājam, Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF), kā arī Eiropas Revīzijas palātai, lai tie varētu visaptveroši rīkoties savā kompetencē. OLAF gadījumā šādas tiesības ietver tiesības veikt izmeklēšanu, arī pārbaudes uz vietas un inspekcijas, kura paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF).

7. pants

Sinērgija ar citām Savienības programmām

Programmu īsteno tā, lai gādātu par tās saskanību ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai,

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, programmu “Apvārsnis Eiropa”, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu un *InvestEU*, tā radot sinerģiju, ir sevišķi attiecībā uz stratēģiskiem dabas projektiem un stratēģiskiem integrētajiem projektiem, un atbalstot Programmas ietvaros izstrādāto risinājumu ieviešanas un pārņemšanu.

8. pants

Savienības finansējuma apgūšana un formas

1. Programmu īsteno atbilstoši tiešas pārvaldības principam saskaņā ar Finanšu regulu vai atbilstoši netiešas pārvaldības principam kopā ar struktūrām, kas minētas Finanšu regulas [61. panta 1. punkta c) apakšpunktā].
2. Programmas sniegtais finansējums var būt jebkurā Finanšu regulā noteiktajā formā, piem., dotācijas, godalgas un iepirkums. Tajā var būt paredzēts arī finansējums finanšu instrumentu formā finansējuma apvienošanas darbību ietvaros.

II NODAĻA

ATTIECINĀMĪBA UN TIESĪBAS PIEDALĪTIES

9. pants

Dotācijas

Programmas dotācijas piešķir un pārvalda saskaņā ar Finanšu regulas VIII sadaļu.

10. pants

Attiecināmās darbības

1. Uz finansējumu var pretendēt vienīgi darbības, ar kurām īsteno 3. pantā minētos mērķus.
2. Dotācijas var piešķirt šādu veidu darbībām:
 - (a) stratēģiski dabas projekti 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajā apakšprogrammā;
 - (b) stratēģiski integrētie projekti 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā, 2. punkta a) apakšpunktā un 2. punkta b) apakšpunktā minētajās apakšprogrammās;
 - (c) tehniskās palīdzības projekti;
 - (d) standarta rīcības projekti;
 - (e) citas darbības, kas vajadzīgas 3. panta 1. punktā nospraustā vispārīgā mērķa sasniegšanai.
3. Apakšprogrammas “Daba un biodaudzveidība” projektus, kas attiecas uz *Natura 2000* teritoriju pārvaldību, atjaunošanu un monitoringu saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK atbalsta tā, kā paredzēts saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK izveidotajos prioritārās rīcības satvaros.
4. Ar dotācijām var finansēt darbības ārpus Savienības, ja vien projekts ir vērsts uz Savienības vidiskajiem un klimatiskajiem mērķiem un darbības ārpus Savienības ir jāveic, lai nodrošinātu dalībvalstu teritorijā veikto pasākumu rezultativitāti.
5. Ar darbības dotācijām atbalsta tādu bezpeļņas tiesību subjektu darbību, kas iesaistīti Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādē, īstenošanā un izpildes panākšanā un

kas galvenokārt nodarbojas ar vides vai klimata pasākumiem, arī pāreju uz tīru enerģiju.

11. pants

Subjekti, kas tiesīgi piedalīties

1. Papildus Finanšu regulas [197]. pantā noteiktajiem kritērijiem piemēro dalībtiesīguma kritērijus, kas noteikti 2. līdz 3. punktā.
2. Tiesīgi piedalīties ir šādi subjekti:
 - (a) tiesību subjekti, kas veic uzņēmējdarbību kādā no šādām valstīm vai teritorijām:
 - (1) dalībvalsts vai aizjūras zeme vai teritorija, kas ar to ir saistīta;
 - (2) Programmas asociētā trešā valsts;
 - (3) cita darba programmā uzskaitīta trešā valsts, ņemot vērā 4.–6. punktā noteiktos nosacījumus;
 - (b) tiesību subjekti, kas izveidoti saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, vai jebkura starptautiska organizācija.
3. Fiziskas personas nav tiesīgas piedalīties.
4. Tiesību subjekti, kas veic uzņēmējdarbību trešā valstī, kas nav Programmas asociētā valsts, izņēmuma kārtā ir tiesīgi Programmā piedalīties, ja tas ir vajadzīgs konkrētas darbības mērķu sasniegšanai vai tālab, lai nodrošinātu Savienības pasākumu iedarbīgumu.
5. Tiesīgi piedalīties ir tiesību subjekti, kas piedalās konsorcijs no vismaz trim neatkarīgiem subjektiem, kuri veic uzņēmējdarbību dažādās dalībvalstīs vai ar tām saistītās aizjūras zemēs vai teritorijās, vai trešās valstīs, kas ir Programmas asociētās valstis, vai citās trešās valstīs.
6. Tiesību subjektiem, kas veic uzņēmējdarbību trešā valstī, kas nav Programmas asociētā valsts, principā būtu jāsedz savas dalības izmaksas.

12. pants

Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus

Neskarot Finanšu regulas [188.] pantu, I pielikumā nosauktajām struktūrām dotācijas var piešķirt bez uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus.

13. pants

Piešķiršanas kritēriji

Piešķiršanas kritērijus uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus nosaka, ņemot vērā šādus apsvērumus:

- (a) Programmas finansētie projekti izvairās apdraudēt Programmas vides, klimata vai relevanto tīras enerģijas mērķu sasniegšanu un, ja iespējams, veicina zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu;
- (b) priekšroka dodama projektiem, kas sniedz blakusieguvumus un veicina sinerģijas starp 4. pantā minētajām apakšprogrammām.

- (c) priekšroka dodama projektiem, kam ir vislielākās izredzes tikt atkārtotiem un ieviestiem publiskajā vai privātajā sektorā vai vislielākās izredzes mobilizēt lielākās investīcijas vai finansiālos resursus (katalītiskais potenciāls);
- (d) nodrošina, ka standarta rīcības projekti ir atkārtojami;
- (e) izvērtējumā papildpunktus piešķir projektiem, kas par pamatu ņem citu Programmas, iepriekšējo programmu vai no citiem Savienības līdzekļiem finansētu projektu rezultātus vai tos izvērs lielākā mērogā;
- (f) attiecīgā gadījumā īpašu uzmanību veltī projektiem ģeogrāfiskos apgabalos, kam ir īpašas vajadzības vai kas ir sevišķi neaizsargāti, piem., apgabalos ar īpašiem vidiskiem izaicinājumiem vai dabas ierobežojumiem, pārrobežu apgabalos vai tālākajos reģionos.

14. pants

Ar zemes iegādi saistītās attiecināmās izmaksas

Papildus kritērijiem, kas izklāstīti Finanšu regulas [186]. pantā, ar zemes iegādi saistītās izmaksas uzskata par attiecināmām, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- (a) iegāde veicinās saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 3. pantu izveidotā tīkla *Natura 2000* uzlabošanu, uzturēšanu un integritātes atjaunošanu, tostarp savienotības uzlabošanu, radot koridorus, atbalsta punktus vai citus zaļās infrastruktūras elementus;
- (b) zemes iegāde ir vienīgais vai izmaksefektīvākais veids, kā panākt vēlamu saglabāšanas iznākumu;
- (c) iegādātā zeme ilgtermiņā tiek rezervēta zemes izmantojumiem, kas atbilst Programmas konkrētajiem mērķiem,
- (d) attiecīgā dalībvalsts ar īpašuma nodošanu vai citādā veidā nodrošina šādas zemes ilgtermiņa paredzēšanu dabas saglabāšanas mērķiem.

15. pants

Kumulatīvais, komplementārais un kombinētais finansējums

1. Darbība, kurai piešķirts finansējums no citas Savienības programmas, var saņemt finansējumu arī no Programmas ar noteikumu, ka finansējums neattiecas uz tām pašām izmaksām. Katrai darbības finansējuma daļai ir attiecīgi piemērojami tās Savienības programmas noteikumi, kas šo daļu finansē. Kumulatīvais finansējums nepārsniedz darbības kopējās attiecināmās izmaksas, un to, kādu atbalstu sniegušas dažādās Savienības programmas, var aprēķināt pēc proporcionalitātes principa saskaņā ar dokumentiem, kuros izklāstīti atbalsta nosacījumi.
2. Darbības, kam piešķirts izcilības zīmogs vai kas atbilst šiem kumulatīvajiem komparatīvajiem nosacījumiem:
 - (a) tās ir novērtētas Programmas uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus;
 - (b) tās atbilst minētā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus kvalitātes prasību minimumam;
 - (c) minētā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus ietvaros tās finansēt nevar budžeta ierobežojumu dēļ,

var saņemt atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā fonda+ vai Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai saskaņā ar Regulas (ES) XX [Kopīgo noteikumu regula] [67]. panta 5. punktu vai Regulas (ES) XX [par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību] [8]. pantu, ja vien šādas darbības atbilst attiecīgās programmas mērķiem. Piemēro tā fonda noteikumus, kurš sniedz atbalstu.

III NODAĻA FINANSĒJUMA APVIEŅOŠANAS DARBĪBAS

16. pants

Finansējuma apvienošanas darbības

Finansējuma apvienošanas darbības saskaņā ar šo programmu īsteno atbilstoši [InvestEU regula] un Finanšu regulas X sadaļai.

IV NODAĻA PLĀNOŠANA, UZRAUDZĪBA, ZIŅOŠANA UN IZVĒRTĒŠANA

17. pants

Darba programma

1. Programmu īsteno ar vismaz divām daudzgadu darba programmām, kas minētas Finanšu regulas 110. pantā. Darba programmās attiecīgā gadījumā norāda kopējo summu, kas atvēlēta finansējuma apvienošanas darbībām.
2. Katrā daudzgadu darba programmā atbilstoši 3. pantā izklāstītajiem mērķiem nosaka:
 - (a) līdzekļu sadalījumu katrā apakšprogrammā šīs apakšprogrammas vajadzībām un starp dažādiem finansējuma veidiem;
 - (b) projektu tēmas vai konkrētas vajadzības, kurām finansējums 10. panta 2. punkta c) un d) apakšpunktā minētajiem projektiem tiek piešķirts jau iepriekš;
 - (c) mērķplānus, attiecībā uz kuriem finansējumu var pieprasīt 10. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētajiem projektiem;
 - (d) maksimālo attiecināmības periodu projekta īstenošanai.

18. pants

Uzraudzība un ziņošana

1. Regulas II pielikumā ir noteikti rādītāji, ar kuriem ziņo par Programmas virzību ceļā uz 3. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanu.
2. Lai nodrošinātu, ka Programmas virzība uz tās mērķu sasniegšanu tiek novērtēta rezultatīvi, Komisija ir pilnvarota saskaņā ar 21. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar ko groza II pielikumu, lai vajadzības gadījumā rādītājus pārskatītu vai papildinātu, un šo regulu papildina ar noteikumiem par uzraudzības un izvērtēšanas satvara izveidi.
3. Snieguma ziņošanas sistēma nodrošina, ka programmas īstenošanas un rezultātu uzraudzībai vajadzīgie dati tiek savākti efektīvi, lietderīgi un savlaicīgi. Lai to panāktu, Savienības līdzekļu saņēmējiem nosaka samērīgas ziņošanas prasības, lai varētu savākt agregējamus projekta līmeņa izlaides un ietekmes rādītājus attiecībā uz

visiem relevantajiem konkrētajiem vides un klimata rīcībpolitikas mērķiem, arī *Natura 2000* un dažu gaisa piesārņotāju, arī CO₂, emisijām.

4. Komisija regulāri uzrauga klimata un biodaudzveidības mērķu integrēšanu un par to ziņo, arī par izdevumu apmēru. Šīs regulas ieguldījumam budžeta mēroga mērķrādītājā — panākt, ka 25 % izdevumu dod ieguldījumu klimatisko mērķu sasniegšanā, — seko ar Savienības klimatisko marķieru sistēmu. Ar biodaudzveidību saistītajiem izdevumiem seko, izmantojot īpašu marķieru kopu. Ar minētajām izsekošanas metodēm kvantificē saistību apropriācijas, kuras, kā gaidāms, 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā dos ieguldījumu attiecīgi klimata un biodaudzveidības mērķu sasniegšanā, attiecīgajā dezagregācijas līmenī. Izdevumus ik gadu uzrāda budžeta programmas deklarācijā. Par Programmas ieguldījumu Savienības klimata un biodaudzveidības mērķu sasniegšanā regulāri ziņo izvērtējumu un gada ziņojuma kontekstā.
5. Komisija novērtē sinerģiju starp Programmu un citām komplementārām Savienības programmām un starp tās apakšprogrammām.

19. pants Izvērtēšana

1. Izvērtēšanas veic savlaicīgi, lai to rezultātus varētu ņemt vērā lēmumu pieņemšanas procesā.
2. Programmas starpposma izvērtēšanu veic, tiklīdz par Programmas īstenošanu ir pieejama pietiekama informācija, bet ne vēlāk kā četrus gadus pēc Programmas īstenošanas sākuma.
3. Programmas īstenošanas beigās, bet ne vēlāk kā četrus gadus pēc 1. panta otrajā daļā norādītā perioda beigām Komisija veic Programmas galīgo izvērtēšanu.
4. Komisija šīs izvērtēšanas rezultātus kopā ar saviem apsvērumiem paziņo Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai.

V NODAĻA PĀREJAS UN NOBEIGUMA NOTEIKUMI

20. pants Informācija, komunikācija un publicitāte

1. Savienības finansējuma saņēmēji atzīst Savienības finansējuma izcelsmi un nodrošina tā redzamību (jo īpaši projektu un to rezultātu popularizēšanā), sniedzot dažādām auditorijām, tostarp plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai, mērķorientētu informāciju, kas ir konsekventa, lietderīga un samērīga.
2. Komisija rīko informācijas un komunikācijas pasākumus par Programmu, tās darbībām un rezultātiem. Programmā piešķirtie finanšu resursi veicina arī Savienības politisko prioritāšu korporatīvo komunikāciju, ciktāl šīs prioritātes saistītas ar 3. pantā minētajiem mērķiem.

*21. pants
Deleģēšanas īstenošana*

1. Pilnvaras pieņemt deleģētos aktus Komisijai piešķir, ievērojot šajā pantā izklāstītos nosacījumus.
2. Pilnvaras pieņemt 18. panta 2. punktā minētos deleģētos aktus Komisijai piešķir līdz 2028. gada 31. decembrim.
3. Eiropas Parlaments vai Padome jebkurā laikā var atsaukt 18. panta 2. punktā minēto pilnvaru deleģēšanu. Ar lēmumu par atsaukšanu izbeidz tajā norādīto pilnvaru deleģēšanu. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* vai vēlākā dienā, kas tajā norādīta. Tas neskar jau spēkā esošos deleģētos aktus.
4. Pirms deleģēta akta pieņemšanas Komisija apspriežas ar katras dalībvalsts ieceltajiem ekspertiem saskaņā ar principiem, kas paredzēti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu.
5. Tiklīdz Komisija pieņem deleģētu aktu, tā par to paziņo vienlaikus Eiropas Parlamentam un Padomei.
6. Saskaņā ar 18. panta 2. punktu pieņemts deleģētais akts stājas spēkā tikai tad, ja divos mēnešos no dienas, kad minētais akts paziņots Eiropas Parlamentam un Padomei, ne Eiropas Parlaments, ne Padome nav izteikuši iebildumus vai ja pirms minētā laikposma beigām gan Eiropas Parlaments, gan Padome ir informējuši Komisiju par savu nodomu neizteikt iebildumus. Pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes iniciatīvas šo laikposmu pagarina par diviem mēnešiem.

*22. pants
Atcelšana*

Regula (ES) Nr. 1293/2013 no 2021. gada 1. janvāra tiek atcelta.

*23. pants
Pārejas noteikumi*

1. Šī regula neskar attiecīgo darbību turpināšanu vai grozīšanu — līdz to noslēgumam — saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 614/2007³⁹ un Regulu (ES) Nr. 1293/2013, ko attiecīgajiem projektiem turpina piemērot līdz to noslēgumam.
2. No programmas finansējuma var segt arī izdevumus par tehnisko un administratīvo palīdzību, kas ir vajadzīga, lai nodrošinātu pāreju starp Programmu un pasākumiem, kuri pieņemti saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 614/2007 un Regulu (ES) Nr. 1293/2013.
3. Lai varētu pārvaldīt darbības, kuras nebūs pabeigtas līdz 2027. gada 31. decembrim, 5. panta 4. punktā paredzēto izmaksu segšanai budžetā vajadzības gadījumā var iekļaut apropriācijas arī pēc 2027. gada.

³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. maija Regula (EK) Nr. 614/2007 par Finanšu instrumentu videi (*LIFE+*) (OV L 149, 9.6.2007., 1. lpp.).

4. Atmaksājumus no finanšu instrumentiem, kas izveidoti saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1293/2013, var ieguldīt saskaņā ar [fondu *InvestEU*] izveidotajos finanšu instrumentos.
5. Apropriācijas, kas atbilst piešķirtajiem ieņēmumiem, kuri gūti, atgūstot summas, kas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 614/2007 vai Regulu (EK) Nr. 1293/2013 izmaksātas nepamatoti, izmanto Programmas finansēšanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, *Euratom*) Nr. 966/2012⁴⁰ 21. pantu.

24. pants
Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs*

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regula (ES, *Euratom*) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, *Euratom*) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV L 298, 26.10.2012., 1. lpp.).

TIESĪBU AKTA PRIEKŠLIKUMA FINANŠU PĀRSKATS

1. PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS KONTEKSTS

1.1. Priekšlikuma/iniciatīvas nosaukums

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1293/2013

1.2. Attiecīgā(-s) rīcībpolitikas joma(-s) (*programmu kopums*)

III. Dabas resursi un vide

1.3. Priekšlikums/iniciatīva attiecas uz:

☐ jaunu darbību

☐ jaunu darbību, kas balstās uz iepriekš veiktu izmēģinājuma projektu / sagatavošanas darbību⁴¹

☒ esošas darbības turpināšanu;

☐ vienas vai vairāku darbību apvienošanu vai pārorientēšanu uz citu/jaunu darbību.

1.4. Priekšlikuma/iniciatīvas pamatojums

1.4.1. *Īstermiņā vai ilgtermiņā izpildāmās vajadzības, tostarp sīki izstrādāts iniciatīvas izvērsšanas grafiks*

Paredzams, ka regula stāties spēkā 2021. gada 1. janvārī.

Pirms tās īstenošanas:

— tiks veiktas dažas sagatavošanas darbības pašreizējās programmas ietvaros; tās jo īpaši ir vajadzīgas apakšprogrammas "Daba un biodaudzveidība" īstenošanas savlaicīgai sākšanai;

— tiks pieņemta daudzgadu darba programma, kas noteiks līdzekļu sadalījumu starp dažādiem finansējuma veidiem katrā apakšprogrammā, projektu tēmas vai īpašas vajadzības, kurām nepieciešama finansējuma iepriekšēja piešķiršana, mērķplānu veidus, attiecībā uz kuriem var pieprasīt finansējumu stratēģiskiem integrētajiem projektiem, kā arī maksimālais attiecināmības periods projektu īstenošanai.

1.4.2. *Savienības iesaistīšanās pievienotā vērtība (tās pamatā var būt dažādi faktori, piemēram, koordinēšanas radītie ieguvumi, juridiskā noteiktība, lielāka rezultativitāte vai papildināmība). Šā punkta izpratnē "Savienības iesaistīšanās pievienotā vērtība" ir vērtība, kas veidojas Savienības iesaistīšanās rezultātā un kas papildina vērtību, kura veidotos, ja dalībvalstis rīkotos atsevišķi.*

Eiropas līmeņa rīcības pamatojums (*ex ante*)

Programmas pievienotā vērtība izriet no tās katalītiskās ietekmes uz Savienības vides un klimata rīcībpolitikas attīstību, kā arī darbībām, kas veicina Savienības vidisko un klimatisko mērķu īstenošanu, ieskaitot relevanto pāreju uz tīru enerģiju visā Savienībā.

Sava rakstura dēļ vidiskās problēmas, ieskaitot klimata pārmaiņas, sniedzas pāri politiskajām, juridiskajām un cilvēku izveidotajām robežām, tāpēc dalībvalstis tās nevar pienācīgi atrisināt vienas pašas. Lai efektīvi risinātu šādas problēmas, izvairītos no nepietiekamas koordinētības

⁴¹

Kā paredzēts Finanšu regulas 58. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā.

radītām grūtībām un ar mērķtiecīgām darbībām veicinātu vides un klimata rīcībpolitiku saskaņotu integrēšanu Savienības budžetā, Savienībai ir jāiesaistās ar īpašu instrumentu, kas veltīts videi un klimatam, arī energoefektivitātei un atjaunojamajiem energoresursiem.

Īstenošana ir efektīvāka, jo programma *LIFE* veicina Savienības vides un klimata rīcībpolitiku un tiesību aktu izstrādi, īstenošanu un izpildes panākšanu, nodrošinot Savienības līmeņa koordināciju un izveidojot Savienības līmeņa platformu tādas paraugprakses apmaiņai un tādu efektīvāku risinājumu demonstrēšanai, tostarp pārejai uz tīru enerģiju, ko var pārņemt Savienībā plašākā mērogā.

Programma *LIFE* ļauj uzlabot atbildības dalīšanu, vienlaicīgi veicinot arī solidaritāti attiecībā uz to, kā tiek pārvaldīti/saglabāti Savienības vides resursi, kas parasti ir sabiedriskais labums un nav Savienībā izvietoti vienmērīgi. Ar to saistītās izmaksas un ieguvumi parasti neatspoguļojas tirgū, tāpēc vienotā tirgus pareizai darbībai ir nepieciešams nodrošināt attiecīgā sloga dalīšanu.

Programma *LIFE* ir vērsta uz relatīvi maza mēroga projektiem, kuri dod vienreizēju ieguldījumu, kas nepieciešams konkrētā jomā, likvidē sākotnējus šķēršļus un izmēģina jaunas pieejas, kas savukārt veicina plašākas darbības un vides un klimata rīcībpolitikas integrēšanu lielākajos Savienības izdevumu instrumentos.

Ar stratēģiskiem integrētajiem projektiem un stratēģiskiem dabas projektiem Programma rada sinerģiju starp Savienības un valstu fondiem, atvieglojot Savienības tiesību aktu īstenošanu.

Turklāt programma *LIFE* finansē darbības un pasākumus, kas citādi nebūtu pietiekami finansētas, ja to darītu dalībvalstis vienas pašas. Dažos Savienības vides tiesību aktos, piemēram, Dzīvotņu direktīvā un Direktīvā par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju (*NEC*), ir īpaši atzīta Savienības finansējuma nepieciešamība šo direktīvu mērķu sasniegšanai.

Paredzētā radītā Savienības pievienotā vērtība (*ex post*) ir saistīta ar tās katalītisko ietekmi, tātad ar ietekmi, ko rada:

- jauni/pārveidoti tiesību akti un rīcībpolitikas, kas pieņemtas un īstenotas starptautiskā līmenī (piemēram, Parīzes klimata nolīgums) un Savienības līmenī,
- jaunu inovatīvu metožu, pieeju un paraugprakses īstenošana, kā arī
- sekmīgu tehnisko un ar rīcībpolitiku saistīto risinājumu izmantošana vides, klimata politikas un tīras enerģijas mērķu integrācijai citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs.

1.4.3. Līdzīgas līdzšinējās pieredzes rezultātā gūtās atziņas

Programmas *LIFE+* (2007–2013) galīgajā izvērtējumā secināts, ka programmai veiksmīgi izdevies atbalstīt Savienības vides un tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanu, radot nozīmīgu Savienības pievienoto vērtību. Tomēr izvērtējumā tika konstatēti arī vairāki trūkumi. Lielākā daļa no tiem tika novērsti, ieviešot izmaiņas pašreizējās programmas *LIFE* (2014–2020) struktūrā.

Šo izmaiņu lietderība tika analizēta nesen veiktajā programmas *LIFE* vidusposma novērtējumā. Lai gan nesenais 2014.–2020. gada *LIFE* vidusposma novērtējums tika veikts ļoti agrīnā programmas īstenošanas posmā, kad bija sākti tikai 2014. un 2015. gada projekti, tas apstiprināja, ka līdz šim panāktais dod pamatu to vērtēt kā lietderīgu, efektīvu un relevantu un ka tā dod ieguldījumu stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanā. Turklāt lielākā daļa ieinteresēto personu, kuras piedalījās sabiedriskajā apspriešanā, uzskata programmu *LIFE* par ļoti svarīgu instrumentu prioritāšu īstenošanai vides un klimata jomā.

Šeit apkopoti no vidusposma novērtējuma gūtās atziņas un attiecīgos gadījumos ieteikumi, kas sniegti citās programmas *LIFE* pārskatīšanas reizēs. Tie attiecas uz trīs aspektiem: programmas relevantumu, saskaņotību un tvērumu, lietderību un katalītisko ietekmi, efektivitāti un vienkāršošanu. Daži secinājumi jau ir ņemti vērā pašreizējās programmas īstenošanā.

1. Relevantums, saskaņotība un tvērums

- Programma *LIFE* un tās vispārīgie mērķi ir relevanti un vērsti uz Savienības esošo vides un klimata rīcībpolitikas prioritāšu īstenošanu. Arī spēkā esošajā *LIFE* regulā noteiktās sešas prioritārās jomas atbilst vajadzībām.
- Apmēram 13 % programmas *LIFE* projektu ietekmē vairāk nekā vienu tematisko jomu. Šī pārklāšanās ir sinerģiska: ņemot vērā dabas resursu savstarpējo atkarību, projekti ar vairākiem mērķiem ir efektīvāki. Par to apvienoto ietekmi novērtēšanas laikā tiek piešķirti papildu punkti.
- Nelielais budžets, rīcībpolitisko mērķu plašums un jaunās problēmas nozīmē, ka ne visās jomās varētu panākt atbilstošus rezultātus līdz plānošanas perioda beigām. Kritiskajai masai, kas radītu izmaiņas visos vides un klimata jautājumos, būtu nepieciešams ievērojams budžeta palielinājums.
- Tomēr programmas tematiskā tvēruma samazināšana izšķirīgi negatīvi ietekmētu vienas vai vairāku programmas prioritāšu (piemēram, resursefektivitāte, ūdens un gaisa kvalitāte, siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana, daba un bioloģiskā daudzveidība, arī jūras vides saglabāšana, utt.) īstenošanu.
- No programmas *LIFE* un citām Savienības programmām finansēto dotāciju (piemēram, demonstrējumu projektiem programmā "Apvārsnis 2020") pārklāšanās ir sinerģiska, jo programmām ir atšķirīgi mērķi un darbības, lai gan dažāda lieluma un rakstura, ir savstarpēji saistītas. Dažās jomās (t. i., daba un biodaudzveidība, arī jūras ekosistēmas) programmai ir unikāla un būtiska loma. Sinerģija un komplementaritāte jo īpaši novērota pētniecības, kohēzijas un lauku attīstības programmās. Tomēr sinerģijas mehānismu sistemātiska attīstīšana varētu radīt uzlabojumus.

2. Lietderība un katalītiskā ietekme

- Kopumā dažādo veidu dotācijas (standarta rīcības projekti, integrētie projekti, tehniskā palīdzība integrētajiem projektiem, sagatavošanas projekti un NVO atbalsts) šķiet efektīvi izpildes mehānismi.
- Integrētie projekti, kas koordinē darbību īstenošanu lielā teritoriālā mērogā, ir pierādījuši nozīmīgu potenciālu pastiprināt programmas *LIFE* katalītisko ietekmi. Paredzams, ka programmas *LIFE* finansējums 251,7 miljonu EUR apmērā integrētiem projektiem pašreizējā programmā 2014.–2016. gadā vides un klimata pasākumiem piesaistīs investīcijas kopā apmēram 5,7 miljardu EUR apmērā. Tas nozīmē, ka pēc prognozēm uz katru programmā *LIFE* iztērēto euro saskaņotā veidā vides un klimata mērķu sasniegšanai tiks izmantoti vēl 22 euro no citiem avotiem.
- Finanšu pilotinstrumentu "Energoefektivitātes privātā finansējuma instruments" (*PF4EE*) ir vērsts uz to, lai veidotu finanšu iestāžu spējas izstrādāt un izmēģināt konkrētus aizdevumu produktus privātā sektora investīcijām energoefektivitātes pasākumos. Tā līdzekļu apgūšana ir bijusi laba, un tas paver iespēju pēc pilotposma plašākā mērogā izvērst un plaši integrēt pilotinstrumentā izmēģinātos aizdevumus energoefektivitātes uzlabošanai, izmantojot attiecīgos finanšu instrumentus, ko mobilizējušas Savienības programmas, jo īpaši no gaidāmā *InvestEU* fonda.

- Reģionu komiteja ir aicinājusi nodrošināt, lai programma *LIFE* panāktu *PF4EE* un citu attiecīgo finanšu instrumentu lielāku savstarpējo komplementaritāti.
- Finanšu pilotinstruments "Dabas kapitāla finansēšanas mehānisms" (*NCFE*) piešķir aizdevumus, kapitālu un garantijas dabas un klimataadaptācijas pasākumiem, kas var radīt ieņēmumus vai ietaupīt izmaksas. Ar to iecerēts izveidot pārņemamu un rentablu darbību izstrādes sistēmu, kas kalpos par koncepcijas pierādījumu, potenciālajiem investoriem uzskatāmi parādot, cik izdevīgas ir darbības, kas tieši orientētas uz biodaudzveidības un klimataadaptācijas mērķiem. Tā līdzekļu apgūšana ir bijusi lēna, jo bija nepieciešams bankas prakses pielāgot šādu investīciju dotās peļņas novērtēšanai, kā arī uzlabot projektu pieteikumu kvalitāti. Kā programmas *LIFE* vidusposma novērtējuma sekojampasākumi ir veikti vairāki pielāgojumi, kuru mērķis ir uzlabot instrumenta atpazīstamību un operacionalizēt tehniskās palīdzības mehānismu. Tā rezultātā ir uzlabojusies projektu izstrādes sistēma. Viens no ieteikumiem, kas vēl ir jāizpilda, ir šo finansiālo atbalstu papildināt ar mērķtiecīgām dotācijām (finansējuma apvienošana).
- Publiskā iepirkuma līgumi tiek uzskatīti par vērtīgu mehānismu, kā mērķorientēti atbalstīt vides un klimata tiesību aktu sagatavošanu un to īstenošanu un izpildi. Tiem ir nozīmīga katalītiska ietekme.

3. Efektivitāte un vienkāršošana

- Komisijas pārvaldības pilnvaru deleģēšana Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūrai (*EASME*) radīja izmaksu aiztaupījumu un uzlaboja programmas efektivitāti, jo, īstenojot daudzas līdzīgas un standartizētas darbības, kas nepieciešamas dotāciju pārvaldībai, radās apjomradīti ietaupījumi.
- Programma *LIFE* ir relatīvi efektīva, salīdzinot ar citām Savienības programmām. Programmas *LIFE* pārvaldības izmaksas relatīvā izteiksmē ir ievērojami mazākas nekā citām līdzīgām programmām (piemēram, Uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas programma (*COSME*) un programma "Apvārsnis 2020"). Pārvaldības prakses, ko raksturo ārēja atbalsta izmantošana projekta uzraudzībai, radīja ļoti augstu projektu sekmīguma līmeni un ļoti mazu kļūdu īpatsvaru (2017. gadā 0,25 % — zemākais īpatsvars visu Savienības programmu vidū).

Ko vēl varētu darīt

- Projektu mērķtiecīgāka virzīšana uz galvenajām prioritātēm varētu uzlabot to mērķtiecību un sniegumu, jo īpaši vides apakšprogrammā, kur tematiskās prioritātes pašlaik regulā ir noteiktas septiņu gadu periodam. Jaunām prioritātēm, kas rastos septiņu gadu plānošanas periodā (piemēram, aprites ekonomika un ar to saistītās nozares, tādas kā plastmasas nozare), vai citām prioritātēm, kuras nav pienācīgi ietvertas projektos (kas atlasīti pēc uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus uz augšupējas pieejas pamata), varētu nebūt vērtīgs pietiekams pasākumu skaits.
- Labuma guvēji uzskata, ka administratīvais slogs ir pārāk liels. Tāpēc ir nepieciešams vienkāršot regulu un tās piemērošanu, kā arī ziņošanas procesu. Daži vienkāršošanas pasākumi jau ir ieviesti, un vēl citi tiek izmēģināti.
- Labuma guvēju skaits no dažām dalībvalstīm ir mazs, un tas draud vājināt programmas katalītisko ietekmi. Valsts piešķirumu izmantošana šīs problēmas risināšanai nav bijusi rezultatīva: tās ietekmē mazinājusies to valstu dalība, kas piedalījās vairāk, nepaliekoties citu valstu dalībai. Šī pieeja kopš 2018. gada ir atmesta. Lai gan 2014. gadā ieviestās dotācijas spēju veidošanai joprojām tiek izmantotas un ir pārāgi izdarīt secinājumus, rezultāti šķiet neviennozīmīgi. Ir jāmeklē jauni veidi, kā mazināt nevienādu piedalīšanās līmeni.

- Jo lielāka ir projekta rezultātu atkārtojamība, jo spēcīgāka ir programmas *LIFE* katalītiskā ietekme. Kā norādīts 2016. gada ziņojumā, lai gan apmēram trim ceturtdaļām projektu ir labs atkārtojamības potenciāls, faktisko atkārtojamību vēl varētu uzlabot. Labuma guvēji atzīmē, ka galvenie šķēršļi ir finanšu līdzekļu, lēmumu pieņēmēju intereses un steidzamības sajūtas, konkrētas informācijas un pārnesamu risinājumu nodošanas, kā arī investīciju plānošanas spējas trūkums.

1.4.4. *Saderība un iespējamā sinerģija ar citiem atbilstošiem instrumentiem*

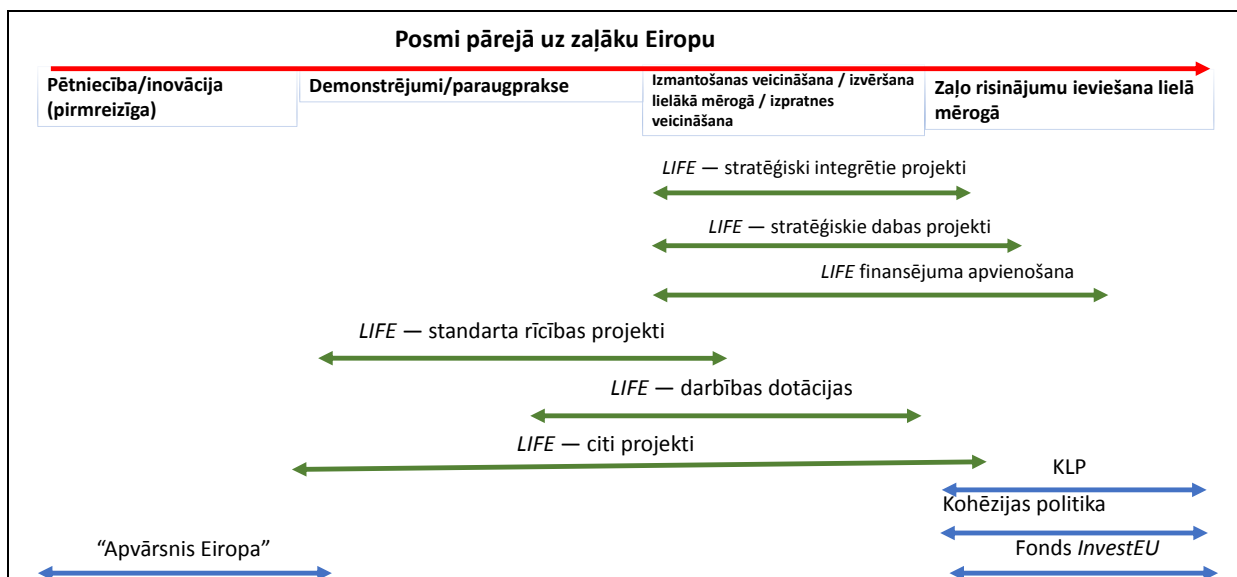
Programma *LIFE* ir vienīgais Savienības fonds, kas ir pilnībā paredzēts vides un klimata mērķu sasniegšanai, ieskaitot pāreju uz tīru enerģiju. Tā ir vērsta uz nišu starp Savienības programmām, kas atbalsta pētniecību un inovāciju, no vienas puses, un Savienības programmām, no kurām tiek finansēti liela mēroga izvēršanas pasākumi, no otras puses (sk. 1. attēlu).

Kā redzams 1. attēlā, pirmais posms “*pētniecība/inovācija*” ietver pamatzpēti, kas uzlabo zinātniskās zināšanas, un tehniskos demonstrējumus, kas pierāda inovāciju realizējamību. Programma *LIFE* šo jomu neaptver, izņemot maza mēroga pētnieciskās darbības, kas projektos atbalsta citus mērķus. Otrais posms ir “*demonstrējumi/paraugprakses*”, kas ietver jaunu tehnoloģiju, pieeju vai rīcībpolitiku kā rīcībpolitikas īstenošanas metožu lietderības testēšanu, demonstrēšanu un izmēģināšanu. Programma *LIFE* galvenokārt finansē darbības, kas atbilst šim posmam, jo īpaši standarta “tradicionālos” rīcības projektus. Programma *LIFE* finansē arī darbības trešajā posmā “*izmantošanas veicināšana / paplašināšana / izpratnes veidošana*”, piemēram, izmantojot stratēģiskus integrētos projektus un darbības, kas atbalsta pāreju uz tīru enerģiju. Šajā posmā projekti sagatavo pamatu piemērotu tehnoloģiju un pieeju ieviešanai plašā mērogā. Ceturtais posms “*zaļo risinājumu lielmēroga finansēšana*” aptver uzticamas tehnoloģijas, risinājumus vai politikas, kuru ieviešanai galvenais šķērslis ir nepietiekama piekļuve finansējumam. Programma *LIFE* nepiešķir finansējumu lielmēroga īstenošanai.

Lai gan programma *LIFE* dažas problēmas risina tieši, programmas galvenā ietekme ir netieša, tai darbojoties kā katalizatoram: tā sniedz atbalstu maza mēroga darbībām, kas paredzētas tam, lai uzsāktu, paplašinātu vai paātrinātu ilgtspējīgas ražošanas, izplatīšanas un patēriņa prakses:

- veicinot paraugprakses un zināšanu pilnveidošanu un apmaiņu;
- veidojot spējas un paātrinot vides un klimata tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanu;
- palīdzot ieinteresētajām personām izmēģināt mazmēroga tehnoloģijas un risinājumus, kā arī
- mobilizējot finansējumu no citiem avotiem.

1. attēls. Programmas *LIFE* un citu lielu Eiropas Savienības programmu un fondu tvērums

Avots: Eiropas Komisija

Ietekmes novērtējums apstiprina programmas *LIFE* vidusposma novērtējuma secinājumus, ka ar vides un klimata rīcībpolitikas veidošanu un īstenošanu saistīto finansēšanas posmu pārklāšanās (sk. 1. attēlu iepriekš) ir sinerģiska.

Sinerģijas jo īpaši tiks veidotas ar [fondu *InvestEU*], sevišķi ilgtspējīgas infrastruktūras sadaļā [“Apvārsnis Eiropa”, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Sociālais fonds+, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds].

Ar programmu *LIFE* paredzēts atbalstīt tādu metožu, pieeju un paraugprakses demonstrēšanu, ko var pārņemt un izvērst lielākās programmās. Programmas *LIFE* stratēģiskie integrētie projekti mobilizē citus Eiropas, nacionālos, reģionālos un privātos līdzekļus galveno vides un klimata plānu (piemēram, upes baseina pārvaldības plāni, tīra gaisa plāni utt.) īstenošanai. Dabas un biodaudzveidības jomā ar stratēģiskiem dabas projektiem tiks īstenotas saskaņotas rīcības programmas Savienības dabas un bioloģiskās daudzveidības mērķu un prioritāšu integrēšanai citās rīcībpolitikās un finanšu instrumentos, tostarp saskaņotā veidā īstenojot prioritārās rīcības satvarus, kas izveidoti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK. Šo projektu mērķis būs koordinēt pieejamos resursus dabas un bioloģiskās daudzveidības mērķu atbalstam, tādā veidā uzlabojot integrāciju.

Ietekmes novērtējumā ir analizēti arī divi konkrēti ar Programmas tvērumu saistīti risinājumi, kuru mērķis ir labāk attīstīt iespējamās sinerģijas, novēršot trūkumus un pārklāšanos:

no vienas puses, ņemot vērā līdzīgo mērķi un posmu, uz ko ir vērsta programmas *LIFE* klimata apakšprogramma, pārejai uz tīru enerģiju paredzēto atbalsta darbību integrācija pastiprinās visas programmas saskaņotību un sinerģiju Savienības vides, klimata un tīras enerģijas rīcībpolitiku īstenošanā;

no otras puses, arī turpmāka *BEST* shēmas⁴² finansēšana no programmas *LIFE* apakšprogrammas "Daba un biodaudzveidība" novērsīs trūkumu, kas saistīts ar bioloģiskās

⁴² Tā kā šai shēmai nav īpaša juridiskā pamata, par tās finansēšanu katru gadu lemj budžeta lēmējinstītūcija: 2018. gadā ir finansēta sagatavošanas darbība. Saskaņā ar Finanšu regulu sagatavošanas darbība ir paredzēta tam, lai sagatavotu priekšlikumu turpmāko darbību pieņemšanai, un nevar tikt atjaunota vairāk kā trīs gadus pēc kārtas. Tāpēc ir nepieciešams noteikt finansēšanas satvaru *BEST* turpināšanai pēc 2020. gada.

daudzveidības finansēšanu tālākajos reģionos (TR) un aizjūras zemēs un teritorijās (AZT), un ļaus vēl attīstīt sinerģijas, kas jau aizsāktas *BEST* shēmas ietvaros.

1.5. Ilgums un finansiālā ietekme

- ☒ ierobežota ilguma priekšlikums/iniciatīva
- ☒ darbības laiks: 01.01.2021.–31.12.2027.
- ☒ finansiālā ietekme uz saistību apropriācijām — no 2021. gada līdz 2027. gadam, uz maksājumu apropriācijām — no 2021. gada līdz 2036. gadam
- ☐ **beztermiņa** priekšlikums/iniciatīva

Īstenošana ar uzsākšanas periodu no GGGG. līdz GGGG.,
pēc kura turpinās normāla darbība.

1.6. Plānotie pārvaldības veidi⁴³

- ☒ Komisijas īstenota **tieša pārvaldība**:
- ☒ ko veic tās struktūrvienības, tostarp personāls Savienības delegācijās;
- ☒ ko veic izpildaģentūras.
- ☐ **Dalīta pārvaldība** kopā ar dalībvalstīm
- ☒ **Netieša pārvaldība**, kurā budžeta īstenošanas uzdevumi uzticēti:
- ☒ trešām valstīm vai to izraudzītām struktūrām;
- ☒ starptautiskām organizācijām un to aģentūrām (precizēt);
- ☒ EIB un Eiropas Investīciju fondam;
- ☒ Finanšu regulas 70. un 71. pantā minētajām struktūrām;
- ☒ publisko tiesību subjektiem;
- ☒ privāttiesību subjektiem, kas veic valsts pārvaldes uzdevumus, ja tie sniedz pienācīgas finanšu garantijas;
- ☒ struktūrām, kuru darbību reglamentē dalībvalsts privāttiesības, kurām ir uzticēta publiskā un privātā sektora partnerības īstenošana un kuras sniedz pienācīgas finanšu garantijas;
- ☐ personām, kurām ir uzticēts veikt īpašas darbības KĀDP jomā, kāda tā paredzēta Līguma par Eiropas Savienību V sadaļā, un kuras ir noteiktas attiecīgā pamataktā.

Ja norādīti vairāki pārvaldības veidi, iedaļā "Piezīmes" sniedziet papildu informāciju.

Piezīmes

Programmas īstenošanu var deleģēt izpildaģentūrai atkarībā no izmaksu un ieguvumu analīzes secinājumiem un saistītajiem pieņemamajiem lēmumiem.

Netiešu pārvaldību varētu izmantot uz *ad hoc* pamata un ierobežotai programmas finansējuma daļai, uzticot budžeta izpildes uzdevumus starptautiskām organizācijām, Eiropas Investīciju

⁴³

Skaidrojumus par pārvaldības veidiem un atsauces uz Finanšu regulu skatīt *BudgWeb* tīmekļa vietnē:
<https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

bankai vai Eiropas Investīciju fondam, vai citām organizācijām. Tas būs atkarīgs no attiecīgo uzdevumu rakstura.

2. PĀRVALDĪBAS PASĀKUMI

2.1. Uzraudzības un ziņošanas noteikumi

Norādīt periodiskumu un nosacījumus

Vidusposma novērtējumā pašreizējā uzraudzība ir atzīta par lielākoties lietderīgu un efektīvu.

Attiecībā uz līdzekļu izmantošanu projektos rezultāti, kas iegūti *LIFE+ ex post* kontroles pasākumos un *LIFE* projektu klātienes uzraudzībā, liecina, ka ļoti liels projektu īpatsvars sniedz labus rezultātus un programmas kļūdu īpatsvars, proti, riskam pakļautā summa, ir krietni zem 2 % būtiskuma sliekšņvērtības un samazinās: 2012. gadā tā bija 2,27 EUR uz katrām iztērētajām 100 EUR, samazinājās līdz 1,24 EUR 2015. gadā, bet vēl līdz 0,44 EUR 2016. gadā un līdz 0,25 EUR 2017. gadā — zemākajam visu Savienības programmu vidū.

Programmas uzraudzība ir balstīta uz iepriekšējās programmās gūtajām atziņām un tiek veikta:

- 1) projekta līmenī un
- 2) programmas līmenī.

1. Visos priekšlikumos ir jānorāda paredzamie rezultāti, kas izteikti kā iznākums projekta līmenī. Šos iznākumus nosaka atbilstoši iepriekš noteiktu galveno snieguma rādītāju kopai. Projektiem šos rādītājus apstiprina uzraudzības grupa un projekta koordinators, un tie ir pamats projekta īstenošanas gaitas uzraudzībai. Tie ir regulāri jāatjaunina, un sagaidāmās vērtības salīdzina ar reālajām vērtībām vidusposma un galīgajos ziņojumos.

Vides, dabas un bioloģiskās daudzveidības, kā arī klimata pasākumu projektu uzraudzības apmeklējumi ir paredzēti vismaz reizi gadā, un katru projektu vismaz vienu reizi apmeklē Komisijas darbinieki. Saņēmējam tiek sniegtas atsauksmes snieguma uzlabošanai. Katra projekta sākumā tiek izveidota uzraudzības lieta — īss ziņojums, kurā ir projekta apraksts un kopsavilkums par darbībām un paredzamo izlaidi un rezultātiem. Uzraudzības grupas ikgadējie apmeklējumi nodrošina projekta īstenošanas pārskatu, problēmu savlaicīgu atklāšanu un tūlītēju risināšanu. Tas veicina augstu projekta sekmīguma līmeni un mazu programmas kļūdu īpatsvaru.

Kopā ar galīgo ziņojumu katram projektam ir jāiesniedz plāns darbībai pēc *LIFE* finansējuma beigām, cita starpā iekļaujot sarakstu ar sagaidāmo ietekmi, kas ir pamats projekta rezultātu ilgtspējas novērtēšanai. Turpināsies pašreizējā prakse — atlasītu projektu *ex post* uzraudzības apmeklējumi. Tie sniegs informāciju par projektu atkārtotamību pēc viena gada un palīdzēs novērtēt programmas katalītisko ietekmi.

2. Programmas līmenī daudzgadu darba programmas nosaka konkrētas tematiskās prioritātes visam to norises laikam, kā arī konkrētus mērķrādītājus, arī paredzamo izlaidi (t. i., paredzamais stratēģisko integrēto projektu skaits, *LIFE* projektu aptvertās *Natura 2000* teritorijas, *LIFE* projektu aptvertie upes baseinu apgabali). Katra gada priekšlikumu iesniegšanas uzaicinājuma beigās Komisija analizē, vai konkrētajā rīcības jomā ir bijis finansēts pietiekams skaits projektu, un vajadzības gadījumā veiks korekcijas, lai sasniegtu vidusposma mērķus.

Informācija par galvenajiem sasniegumiem konkrētu prioritāšu īstenošanā tiek sniegta kopu sanāksmēs un apkopota tematiskajos ziņojumos. Tas ir viens no

instrumentiem, kas tiek izmantoti, lai izplatītu rezultātus un atbalstītu rīcībpolitikas izstrādi un īstenošanu.

Īpaši grūti ir novērtēt programmas katalītisko ietekmi, ņemot vērā finansēto iniciatīvu dažādību un to, ka projektu katalītiskās ietekmes rašanās galvenokārt ir sagaidāma ilgtermiņā pēc tam, kad projekts ir beidzies. Tāpēc ir jāpanāk līdzsvars starp nepieciešamību iegūt sīkus un relevantus datus un saistītajām izmaksām un administratīvo slogu labuma guvējam.

Tādējādi kopā ar projekta līmenī savāktajiem datiem tiks izmantoti tālāk norādītie informācijas avoti.

1. Balstoties uz instrumentiem, kas ir neatkarīgi no paša projekta (piem., reģionālie dati par gaisa kvalitāti vai dati no uzņēmumu reģistra), tiks novērtēta projekta rezultātu izlase. Šie projekti tiks sistemātiski identificēti.
2. Labuma guvēju brīvprātīgi sniegtie dati par jau pabeigtiem projektiem tiks pārbaudīti izlases veidā un *ex post* misijās.
3. Tiks sistemātiski vākti dati par projektu mobilizēto un/vai koordinēto finanšu resursu kopējo summu.
4. Tiks veiktas galveno aktoru aptaujas valsts un Savienības līmenī.

Tādā veidā ar datu vākšanu saistītais slogs tiks pārnests no labuma guvējiem uz uzraudzītājiem (uzraudzības grupu, ārējiem uzraudzītājiem, *EASME* un Komisiju).

Programmas vidusposma novērtējums un *ex post* novērtējums tiks veikts attiecīgi 2024. un 2027. gadā. Kā noteikts ietekmes novērtējumā, šie novērtējumi, ņemot vērā projekta vidējo ilgumu, sniegs pārskatu par pašreizējo programmu, un tos papildinās programmas *LIFE* 2014.–2020. gadam izpildes un programmas *LIFE+* snieguma analīze.

Lai sniegtu pierādījumus par blakusieguvumiem, ko programma var radīt konkrētām prioritātēm, piemēram, pasākumiem klimata un bioloģiskās daudzveidības jomā, un labāk ilustrētu izdevumu līmeni, kas šīm prioritātēm pieejams visā programmas darbības laikā, uzraudzības satvars ietver metodiku daudzgadu finanšu shēmas paziņojumā definēto ar klimatu un bioloģisko daudzveidību saistīto izdevumu izsekošanai.

Tas ļaus katru gadu identificēt izdevumus, kas programmā *LIFE* saistīti ar šīm divām prioritātēm.

2.2. Pārvaldības un kontroles sistēma

2.2.1. *Ierosinātā(-o) pārvaldības veida(-u), finansējuma apgūšanas mehānisma, maksāšanas kārtības un kontroles stratēģijas pamatojums*

Programmas *LIFE* pārvaldības veids ir centrāla tieša pārvaldība, ko īsteno Komisija un kas var tikt daļēji deleģēta esošai izpildaģentūrai. Dažreiz specifiskām *ad hoc* darbībām var būt paredzēta netieša pārvaldība.

Komisijai palīdzēs ekspertu grupa ar dalībvalstu pārstāvjiem.

Iekšējās kontroles sistēma ir balstīta uz pieredzē gūtajām atziņām. Tās galvenie elementi, kas attiecas uz visiem finanšu darījumiem (dotācijām, iepirkumiem un godalgām), ir:

- finanšu plūsmas, kas balstās uz katra darījuma *ex ante* kontroli un dažu darījumu īpašu kontroli;
- pieteikumu iesniedzēju/prendentu finansiālās un tehniskās spējas kontrole, kas veikta pirms piešķiršanas;
- pārvaldības un snieguma ikgadējie ziņojumi, kā arī citi ziņojumi par uzskaites, finanšu un darbības pārvaldību.

Iepriekš noteiktam projektu skaitam, kas atlasīti uz riska pamata (lai konstatētu un labotu kļūdas) vai uz reprezentatīvas izlases pamata (lai kredītrīkotājam nodrošinātu pietiekamu pārlicību par darījumu likumību un pareizību), veic *ex post* revīzijas uz vietas.

Kontroles stratēģijā ņem vērā ieteikumus, kas izriet no programmas izvērtējumiem, iekšējā revidenta ziņojumiem un Revīzijas palātas īpašajiem ziņojumiem un kas domāti tam, lai uzlabotu lietderību un programmas Eiropas pievienoto vērtību.

2.2.2. *Informācija par apzinātajiem riskiem un risku mazināšanai izveidoto(-ajām) iekšējās kontroles sistēmu(-ām)*

Iekšējās kontroles sistēma lielā mērā ir balstīta uz programmas *LIFE* pārvaldības 25 gadu laikā gūto pieredzi.

Projektu labuma guvēji ir daudzas dažādas organizācijas: no maziem līdz lieliem uzņēmumiem (44 % no kopējā budžeta saņem uzņēmumi, no tiem 33 % ir MVU), privātām bezpeļņas organizācijām (24 %) un publiskām iestādēm (32 %).

Priekšlikumi tiek atlasīti atbilstoši labuma guvēju profesionālajai kvalifikācijai un finansiālajai stabilitātei, kā arī citiem kritērijiem, ko nosaka juridiskais pamats.

Atlases procesa laikā tiek izmantota agrīnās brīdināšanas sistēma, kura palīdz identificēt iespējamus riskus, kas saistīti ar potenciālajiem centralizēti pārvaldītu dotāciju saņēmējiem. Projektu atlases laikā tiek analizēts dubultas finansēšanas risks, un notiek sistemātiska informācijas apmaiņa ar citiem dienestiem.

Lai apmierinātu konkrētas pārvaldības un finansiālās vajadzības, projektu vadītājiem klātienē tiek organizētas apmācības sesijas par dažādajiem projekta pārvaldības cikla posmiem. Konkrētu jautājumu risināšanai tiek veicināti tieši kontakti ar projektu koordinatoriem un par finansēm atbildīgajām amatpersonām Komisijā un aģentūrā.

Labuma guvējiem apmeklējumos uz vietas un koordinācijas sanāksmēs tiek pienācīgi izskaidrotas dotācijas nolīguma galvenās prasības. Ļoti vērtīgs instruments, ar ko mazināt neatbilstības gadījumu skaitu, bijusi uzraudzības misiju organizēšana ļoti agrīnā stadijā nolūkā konstatēt un labot iespējamās problēmas, jo īpaši labuma guvēju izveidoto kontroles sistēmu līmenī.

Revidentiem, kas veic *ex post* revīzijas, tiek organizētas informatīvas sesijas par krāpšanas pazīmēm, ko varētu atklāt finanšu pārskatu revīzijā uz vietas. Papildu informāciju par krāpšanas apkarošanas stratēģijām sk. 2.3. punktā.

Identificētie riski programmas īstenošanai galvenokārt atbilst šādām kategorijām:

- pēc ieceres vai izpildījuma nepietiekami mērķtiecīgs līdzekļu izmantojums, kā arī līdzekļu pārāk sāka sadalījuma risks lielāka teritoriālā vai tematiskā tvēruma dēļ;
- kļūdas un neefektivitāte, kas rodas no sarežģītiem noteikumiem labuma guvējiem un Komisijai (piem., izmaksu attiecināmība, daudz budžeta pozīciju);

ja programmas pārvaldība tiks deleģēta izpildaģentūrai, pastāv šādi riski:

- noderīgās projektu informācijas zudums politikas veidotājiem un otrādi;
- nekoordinētība (ar izpildaģentūru, citiem atbalsta sniedzējiem vai finanšu iestādēm), ja programmas pārvaldība ir daļēji deleģēta;
- risks, ka būs neskaidri sadalīti pienākumi aģentūrai deleģēto uzdevumu pārvaldībā un kontrolē, ja programmas pārvaldība ir daļēji deleģēta.

Pirmie divi minētie riski ir daļēji novērsti ar konkrētiem risinājumiem, kas analizēti ietekmes novērtējumā, proti:

1. uzlabot programmas stratēģisko mērķi, vienkāršojot regulu un daudzgadu darba programmu;
2. samazināt administratīvo slogu pretendentiem/labuma guvējiem;
3. racionalizēt Savienības budžeta izpildes procedūras.

Pārceļot galvenos cilvēkresursus no Komisijas uz *EASME* un izstrādājot rīcībpolitikas integrācijas stratēģiju, kas ietver atkārtotas un vienreizējas darbības, jau iepriekš ir novērstas iespējamās negatīvās blakusietekmes, ko radītu iespējamie ar programmas pārvaldības nodošanu *EASME* saistītie riski, piemēram, kontinuitātes trūkums un noderīgās projektu informācijas zudums politikas veidotājiem un otrādi; tā tiek nodrošināts, ka:

- programmas un projektu īstenošanā ir atspoguļotas rīcībpolitiskās vajadzības;
- relevantā projektu izlaide un to konstatējumi sasniedz politikas veidotājus, un politikas veidotāji tos var izmantot.

Stratēģija ietver tādas darbības kā aģentūras darbinieku apmācība par konkrētām rīcībpolitikām, kopīgas tematisko kopu sanāksmes par projektiem, kopīga apspriešanās par rīcībpolitiskajām vajadzībām uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus, atsauksmju sniegšana par politikas veidošanai svarīgiem projektu iznākumiem utt.

2.2.3. *Pārbaužu izmaksas un to lietderības pamatojums (attiecība “kontroles izmaksas ÷ attiecīgo pārvaldīto fondu vērtība”), un gaidāmā kļūdu riska līmeņa novērtējums (maksājumu izdarīšanas un programmas slēgšanas brīdī)*

Pašlaik 2014.–2020. gada programmas *LIFE* pārvaldība galvenokārt ir deleģēta izpildaģentūrai. Finanšu pārskats ir balstīts uz pieņēmumu, ka programmu 2020.–2027. gadam iekšēji īstēnos Komisijas dienestī. Ar eksternalizāciju izpildaģentūrai saistītā izmaksefektivitāte tiks novērtēta uz izmaksu un ieguvumu analīzes pamata.

Projekti:

- projektu atlase/izvērtēšana/apspriešana — visu lietu preventīva kontrole, vajadzības gadījumā pieaicinot ārējus ekspertus;
- projektu īstenošana ar dotācijām — preventīva un izmeklējoša uzraudzība, klātienē apmeklējumi katrā projektā vismaz vienreiz projekta norises laikā;
- pirms galīgā maksājuma — izmeklējoši un koriģējoši kontroles pasākumi, visu lietu kamerāla izskatīšana, tostarp plaši izmantojot ārēju revīziju sertifikātus.

Katru gadu uz vietas tiks veikti *ex post* dotāciju kontroles pasākumi. Turklāt tiks ieviesta jauna veida revīzija, “kamerāla revīzija”, lai varētu veikt pārvaldības pārbaudes bez apmeklējuma klātienē.

Programmas *LIFE* kontroles pasākumus nevar atdalīt no programmas pārvaldības — 2017. gadā pārvaldības kopējās izmaksas bija 20 miljoni EUR, ieskaitot visus klātienēs kontroles pasākumus. Tas atbilst 4 % no kopējās summas, kas tika pārvaldīta 2017. gadā.

Aplēsts, ka kontroles pasākumu izmaksas nedaudz samazināsies paredzēto programmas pārvaldības un izmaksu atbilstības noteikumu vienkāršošanu rezultātā.

- Ņemot vērā pašlaik notiekošajā izmēģinājumā gūto pieredzi, būtu jāapsver iespēja vēl lielākā mērā atteikties no prasības pieteikumu iesniegšanas procesa sākumā iesniegt pilnīgu priekšlikumu, divu posmu piešķiršanas procedūru attiecinot arī uz standarta projektiem. Tā jau ir izmantota integrētiem projektiem un pilotkārtībā tiek izmēģināta dažiem tradicionāliem projektiem. Tas samazinātu administratīvo slogu pieteikumu iesniedzējiem.

- Ziņošanas prasību pielāgošana proporcionāli projektu ilgumam un sarežģītībai, kā arī dotācijas vērtībai.

- Rādītāju datubāzes vienkāršošana atkarībā no projekta fokusa.

- Vienkāršotu izmaksu iespēju izmantošana, maksājumi atkarībā no izlaides, attiecināmo izmaksu ierobežošana dotācijām.

- Kaskādveida dotāciju izmantošana ar samazinātu ziņošanu un ar uzraudzības grupas iesaisti.

- Pieteikumu iesniegšanas procesa vienkāršošana, ieskaitot racionalizētas veidlapas un apliecinājošos dokumentus.

2.3. Krāpšanas un pārkāpumu novēršanas pasākumi

Norādīt esošos vai paredzētos novēršanas pasākumus un citus pretpasākumus, piemēram, krāpšanas apkarošanas stratēģijā iekļautos pasākumus.

Krāpšana aptver iekšēju un ārēju neatļautu rīcību. Tā jo īpaši aptver jebkādas nodarījumus, kas skar Savienības finanšu intereses, kā noteikts Konvencijā par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību. Galvenā pazīme, kas atšķir krāpšanu no pārkāpuma, ir nodoms. Papildus finansiālai ietekmei krāpšana var ietvert reputācijas apdraudējumu.

Saskaņā ar Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) metodiku un vadlīnijām ģenerāldirektorāta līmenī ir izstrādāta īpaša krāpšanas apkarošanas stratēģija, balstoties uz galvenās finanšu vadības un ar finansēm nesaistītas vadības darbību krāpšanas riska novērtējumu.

Krāpšanas riska novērtējums tika veikts no 2015. gada jūnija līdz augustam, un tas tiks atjaunināts 2018. gadā. Krāpšanas riska novērtējumā tika ņemta vērā arī Iekšējās revīzijas dienesta veiktā revīzija pēc krāpšanas apkarošanas stratēģijas revīzijas, ko veica SIAC, un Revīzijas palātas ziņojumi. Krāpšanas riska novērtējumā tika izdarīts vispārējs secinājums, ka neatklātas būtiskas krāpšanas atlikušais risks (varbūtīgums un ietekme) ir mazs.

Tika īpaši pārbaudītas jomas, kur atlikušais risks ir novērtēts kā zems līdz vidējs:

- 1) iepirkumi: pamatojoties uz riska novērtējumu, var pamatoti secināt, ka esošie kontroles pasākumi iepirkumu procesa sagatavošanas, izvērtēšanas, piešķiršanas un īstenošanas posmā efektīvi samazina galvenos krāpšanas riskus (t. i., neobjektīvas konkursa specifikācijas, neatklāts interešu konflikts, negodīga izvērtēšanas

procedūra, slepena noruna starp darbuzņēmējiem vai ar darbuzņēmēju un iekšējās informācijas izmantošana, fiktīvi darbuzņēmēji, plaģiāts, dubulta finansēšana). Tika konstatētas šādas jomas ar zemu līdz vidēju aplēsto atlikušo risku: a) slepena noruna ar darbuzņēmēju pieņemt standartam neatbilstošu darba izpildi; b) plaģiāts / produkta aizstāšana; un ar vidēju aplēsto atlikušo risku: c) dubulta finansēšana.

Lai novērstu zemu līdz vidēju un vidēju atlikušo krāpšanas risku, ir organizēta brīdinājuma zīmju kontrolsarakstu regulāra lietošana (ko paredz pārskatītā krāpšanas apkarošanas stratēģija) un ārēju datubāzu lietošana (piemēram, *OLAF* krāpšanas apkarošanas tīmekļa vietnē uzskaitīto datubāzu lietošana) kopā ar papildu apmācības sesijām, kas saskaņotas ar *OLAF*;

2) dotācijas: balstoties uz riska novērtējumu, ir iespējams secināt, ka esošie kontroles pasākumi dotāciju piešķiršanas procesa izvērtēšanas, līgumu slēgšanas un *ex post* posmā efektīvi samazina krāpšanas riskus (t. i., neatklāti interešu konflikti, negodīga izvērtēšanas procedūra, darbības, kas nav veiktas atbilstoši tehniskajam aprakstam, pārmērīgi lielas izmaksātās summas, dubulta finansēšana un krāpšanas mēģinājumi). Tika konstatētas šādas jomas ar vidēju aplēsto atlikušo risku: 1) dubulta finansēšana; un zemu līdz vidēju aplēsto atlikušo risku: 2) iespējamie neatklātie krāpšanas gadījumi.

Šie riski tiek samazināti vēl vairāk, organizējot ar *OLAF* saskaņotas apmācības sesijas un regulāri izmantojot brīdinājuma zīmju kontrolsarakstus (ko paredz pārskatītā krāpšanas apkarošanas stratēģija).

3) administratīvie izdevumi: balstoties uz riska novērtējumu, iespējams secināt, ka esošie kontroles pasākumi efektīvi samazina galvenos krāpšanas riskus apmācības, publikāciju un iekšējo sanāksmju jomā, kā arī riskus, kas saistīti ar administratīvo izdevumu izklaides/reprezentācijas izmaksu elementiem (t. i., iespējama krāpnieciska neattiecināmu izmaksu segšana).

3. PRIEKŠLIKUMA/INICIATĪVAS PAREDZAMĀ FINANSIĀLĀ IETEKME

3.1. Daudzgaļu finanšu shēmas izdevumu kategorija un jauna(-s) ierosinātā(-s) budžeta izdevumu pozīcija(-s)

Daudzgaļu finanšu shēmas izdevumu kategorija:	Budžeta pozīcija	Izdevumu veids	Iemaksas			
	09 02 Vides un klimata pasākumu programma (<i>LIFE</i>)	Dif./Nedif. 44	no EBTA valstīm ⁴⁵	no kandidātval stīm	no trešām valstīm	Finanšu regulas 21. panta 2. punkta b) apakšpunkta nozīmē
3. izdevumu kategorija. Dabas resursi un vide	09 02 XX Vide	Dif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 02 XX XX Daba un biodaudzveidība	Dif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 02 XX XX Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte	Dif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 02 XX Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām	Dif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 02 XX Pāreja uz tīru enerģiju	Dif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 01 XX XX Vide — izdevumi par administratīvo vadību	Nedif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 01 XX XX Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām — izdevumi par administratīvo vadību	Nedif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ
	09 01 XX XX Pāreja uz tīru enerģiju — izdevumi par administratīvo vadību	Nedif.	JĀ	JĀ	JĀ	NĒ

Ierosinātās budžeta izdevumu pozīcijas atspoguļo darbības jomas, kas norādītas Komisijas priekšlikumos jaunajai daudzgaļu finanšu shēmai (DFS) 2021.–2027. gadam (COM(2018)321 final), kuri tika pieņemti 2018. gada 2. maijā, un atbilst programmas struktūrai, kas norādīta regulas projektā.

Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskatā norādītā budžeta nomenklatūra var tikt mainīta, un par to vēl ir jāpieņem turpmāki lēmumi.

⁴⁴ Dif. — diferencētās apropriācijas, nedif. — nediferencētās apropriācijas.

⁴⁵ EBTA — Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija.

3.2. Paredzamā ietekme uz izdevumiem

3.2.1. Kopsavilkums par paredzamo ietekmi uz izdevumiem⁴⁶

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Daudz gadu finanšu shēmas izdevumu kategorija	3	Dabas resursi un vide
--	----------	-----------------------

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Pēc 2027. gada	KOPĀ
09 02 XX XX Daba un biodaudzveidība	Saistības	(1)	261,992	268,057	277,446	290,490	307,658	329,587	355,431	0,000	2090,660
	Maksājumi	(2)	9,268	102,459	127,137	156,468	191,813	228,469	258,373	1016,672	2090,660
09 02 XX XX Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte	Saistības	(1)	164,507	168,315	174,210	182,400	193,180	206,950	223,177	0,000	1312,740
	Maksājumi	(2)	5,820	64,335	79,831	98,248	120,440	143,458	162,234	638,376	1312,740
09 02 XX Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām	Saistības	(1)	122,203	124,671	127,128	129,937	132,564	135,333	137,190	0,000	909,027
	Maksājumi	(2)	2,625	46,522	57,168	69,099	81,848	93,115	98,996	459,653	909,027
09 02 XX Pāreja uz tīru enerģiju	Saistības	(1)	132,117	134,810	137,556	140,357	143,214	146,129	148,317	0,000	982,500
	Maksājumi	(2)	6,247	52,548	63,913	76,317	89,829	101,689	108,113	483,846	982,500
09 01 XX XX Vide — izdevumi par administratīvo vadību ⁴⁷	Saistības = Maksājumi	(3)	13,500	13,600	13,700	13,800	13,900	14,000	14,100	0,000	96,600

⁴⁶ Kopsummās nesakrīt noapaļošanas dēļ.

09 01 XX XX Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām — izdevumi par administratīvo vadību	Saistības = Maksājumi	(3)	5,684	5,773	5,925	5,777	5,864	5,864	6,086	0,000	40,973
09 01 XX XX Pāreja uz tīru enerģiju — izdevumi par administratīvo vadību ⁴⁸	Saistības = Maksājumi	(3)	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	0,000	17,500
Vide	Saistības		439,999	449,972	465,356	486,690	514,738	550,537	592,708	0,000	3500,000
	Maksājumi		28,588	180,394	220,668	268,516	326,153	385,927	434,707	1655,048	3500,000
Klimata politika	Saistības		262,504	267,754	273,109	278,571	284,143	289,826	294,093	0,000	1950,000
	Maksājumi		17,056	107,343	129,506	153,693	180,041	203,168	215,695	943,499	1950,000
KOPĀ apropriācijas — programmas piešķirums	Saistības	=1+ 3	702,503	717,726	738,465	765,261	798,881	840,363	886,801		5450,000
	Maksājumi	=2+ 3	45,643	287,736	350,174	422,208	506,194	589,095	650,402	2598,547	5450,000

Daudz gadu finanšu shēmas izdevumu kategorija	7	“Administratīvie izdevumi”
--	----------	----------------------------

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Pēc 2027. gad	KOPĀ
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------------------	-------------

⁴⁷ Administratīvās apropriācijas, ko finansē no programmas piešķiruma. Tas ietver summas, kas nepieciešamas 2014.–2020. gada programmu nesamaksāto (“pārmantoto”) saistību pārvaldībai, ko pašlaik veic izpildaģentūra.

⁴⁸ Administratīvās apropriācijas, ko finansē no programmas piešķiruma. Tas neietver summas, kas nepieciešamas 2014.–2020. gada programmu nesamaksāto (“pārmantoto”) saistību pārvaldībai, jo tās bija finansēts no pamatprogrammas “Apvārsnis 2020”.

									<i>a</i>	
Cilvēkresursi ⁴⁹		17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755		212,069
Citi administratīvie izdevumi		1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396		11,702
KOPĀ daudzgadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS apropriācijas	18,078	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151		223,771

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pēc 2027. gada</i>	KOPĀ
KOPĀ daudzgadu finanšu shēmas visu IZDEVUMU KATEGORIJU apropriācijas	Saistības	720,580	740,917	768,699	797,483	835,991	880,148	929,952	0	5673,771
	Maksājumi	63,721	310,927	380,408	454,431	543,304	628,879	693,553	2598,547	5673,771

⁴⁹

Programmu ir paredzēts daļēji deleģēt izpildaģentūrai atkarībā no izmaksu un ieguvumu analīzes secinājumiem un saistītajiem pieņemamajiem lēmumiem. Saistītās administratīvās apropriācijas programmas īstenošanai Komisijā un izpildaģentūrā tiks attiecīgi pielāgotas.

3.2.2. Paredzamā ietekme uz administratīvajām apropriācijām

- ☐ Priekšlikums/iniciatīva neparedz izmantot administratīvās apropriācijas.
- ☒ Priekšlikums/iniciatīva paredz izmantot administratīvās apropriācijas šādā veidā:

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Gads	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOPĀ
------	------	------	------	------	------	------	------	------

Daudz gadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJA								
Cilvēkresursi ⁵⁰	17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755	212,069
Citi administratīvie izdevumi	1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396	11,702
Starpsumma — daudz gadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJA	18,078	23,191	30,234	32,222	37,110	39,784	43,151	223,771

Ārpus daudz gadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS ⁵¹								
Cilvēkresursi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Citi administratīvie izdevumi	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073
Starpsumma — ārpus daudz gadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	155,073

KOPĀ	39,761856	45,064144	52,358484	54,298484	59,374624	62,148624	65,837624	378,84384
-------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Vajadzīgās cilvēkresursu un citu administratīvu izdevumu apropriācijas tiks nodrošinātas no ģenerāldirektorāta apropriācijām, kas jau ir piešķirtas darbības pārvaldībai un/vai ir pārdalītas attiecīgajā ģenerāldirektorātā, vajadzības

⁵⁰ Šiem trim ģenerāldirektorātiem nav pieejami faktiskie cilvēkresursi, kas būtu vajadzīgi paredzētās rīcības pārvaldībai, jo neviens no tiem nepārvalda lielāko rīcības daļu 2014.–2020. gada programmas ietvaros; pārvaldība ir eksternalizēta izpildaģentūrai, un ir paredzēta pastāvīga resursu palielināšana Vides ģenerāldirektorāta pārvaldīto apakšprogrammu (“Daba un biodaudzveidība”, “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”) kontekstā.

⁵¹ Tehniskais un/vai administratīvais atbalsts un ES programmu un/vai darbību īstenošanas atbalsta izdevumi (kādreizējās “BA” pozīcijas), netiešā pētniecība, tiešā pētniecība.

gadījumā izmantojot arī vadošajam ģenerāldirektorātam gada budžeta sadales procedūrā piešķirtus papildu resursus un ņemot vērā budžeta ierobežojumus.

3.2.2.1. Paredzamās vajadzības pēc cilvēkresursiem

- ☐ Priekšlikums/iniciatīva neparedz cilvēkresursu izmantošanu.
- ☒ Priekšlikums/iniciatīva paredz cilvēkresursu izmantošanu šādā veidā:
-

Aplēse izsakāma ar pilnslodzes ekvivalentu

Gads	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Štatu sarakstā ietvertās amata vietas (ierēdņi un pagaidu darbinieki)							
Galvenā mītne un Komisijas pārstāvniecības ⁵²	119	153	198	214	248	266	285
Delegācijas							
Pētniecība							
• Ārštata darbinieki (izsakot ar pilnslodzes ekvivalentu — FTE) — AC, AL, END, INT un JED⁵³							
7. izdevumu kategorija							
Finansēts no daudzgadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS	— galvenajā mītnē						
	— delegācijās						
Finansēts no daudzgadu finanšu shēmas 7. IZDEVUMU KATEGORIJAS	— galvenajā mītnē						
	— delegācijās						
Pētniecība							
Cits (konkretizēt)							
KOPĀ	119	153	198	214	248	266	285

Vajadzības pēc cilvēkresursiem tiks nodrošinātas, izmantojot attiecīgā ģenerāldirektorāta darbiniekus, kuri jau ir iesaistīti konkrētās darbības pārvaldībā un/vai ir pārgrupēti attiecīgajā ģenerāldirektorātā, vajadzības gadījumā izmantojot arī vadošajam ģenerāldirektorātam gada budžeta sadales procedūrā piešķirtus papildu resursus un ņemot vērā budžeta ierobežojumus.

Veicamo uzdevumu apraksts

Ierēdņi un pagaidu darbinieki	Visu programmas darbību (dotācijas, iepirkuma līgumi, godalgas utt.) operacionālā un finansiālā pārvaldība Sinerģijas radīšana un koordinācija ar citām programmām Uzraudzība un izvērtēšana

⁵² Tas ietver cilvēkresursus, kas nepieciešami, lai pārvaldītu jauno programmu, un cilvēkresursus Vides ģenerāldirektorātā, kas nepieciešami, lai pārvaldītu atlikušo programmas *LIFE+* mantojumu, kas pēc aplēsēm ir 5 FTE 2021. gadā, 4 FTE 2022. gadā un 2 FTE 2023. gadā.

⁵³ AC – līgumdarbinieki, AL – vietējie darbinieki, END – valstu norīkotie eksperti, INT – aģentūras darbinieki, JED – jaunākie eksperti delegācijās.

3.2.3. Trešo personu iemaksas

Priekšlikums/iniciatīva:

- ☒ neparedz trešo personu līdzfinansējumu
- ☐ paredz trešo personu sniegtu līdzfinansējumu:

Apropriācijas miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Gads	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOPĀ
Norādīt līdzfinansētāju struktūru								
KOPĀ līdzfinansētās apropriācijas								

3.3. Paredzamā ietekme uz ieņēmumiem

- ☒ Priekšlikums/iniciatīva ieņēmumus finansiāli neietekmē.
- ☐ Priekšlikums/iniciatīva finansiāli ietekmē:
 - ☐ pašu resursus;
 - ☐ citus ieņēmumus.

Norādiet, ja ieņēmumi ir piešķirti izdevumu pozīcijām ☐

miljonos EUR (trīs zīmes aiz komata)

Budžeta pozīcija	ieņēmumu	Priekšlikuma/iniciatīvas ietekme ⁵⁴						
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
..... pants								

Attiecībā uz piešķirtajiem ieņēmumiem norādīt attiecīgo(-ās) budžeta izdevumu pozīciju(-as).

Citas piezīmes (piem., metode/formula, ko izmanto, lai aprēķinātu ietekmi uz ieņēmumiem, vai jebkura cita informācija).

⁵⁴

Norādītajām tradicionālo pašu resursu (muitas nodokļi, cukura nodevas) summām jābūt neto summām, t. i., bruto summām, no kurām atskaitītas iekasēšanas izmaksas 20 % apmērā.